

Israrlı Takip: Tanımı ve Sosyal Psikolojik Değişkenler ile İlişkileri

Demet Başar¹

MEF Üniversitesi

Nuray Sakallı²

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Özet

Israrlı takip (stalking) psikolojik ve fiziksel şiddet içeren, hedef alınan kişide korku ve endişe uyandıran, istenmeyen ve ısrarcı davranışlar bütünüdür. Bu makalenin amacı son yıllarda kadına yönelik şiddet alanında ayrı bir başlık altında ele alınmaya başlanmış olan ısrarlı takip konusuna ilişkin bir yayın taraması gerçekleştirerek alana katkı sunmaktır. Bu amaçla ilk olarak ısrarlı takip olgusunun tanımı ve farklı disiplinler açısından ele alınmış biçimleri üzerinde durulmuştur. Araştırmalarda ısrarlı takip ile birlikte ele alınan takipçi-mağdur ilişkisi (eski veya şimdiki eş/partner ve tanıdık ya da yabancı takipçi), kullanılan takip yöntemleri (fiziksel ortamda veya çevrim içi iletişim araçları ile gerçekleştirilenler), ısrarlı takibin romantikleştirilmesi, toplumsal cinsiyet, cinsiyetçilik, erkeklik ve namus kültürü gibi farklı sosyal psikolojik değişkenler ele alınmıştır. Bu değişkenlerle yapılan çalışmaların bulguları yanı sıra olası gelecek araştırma önerileri verilmiştir. Daha sonra, ısrarlı takibin psikolojik ve fiziksel sağlık üzerindeki olumsuz etkilerine değinilmiştir. Sonuç kısmında ise ısrarlı takip konusuna ilgili genel bir özetleme ile birlikte kültürümüzde yapılabilecek olası araştırma önerileri sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: İsrarlı takip, şiddet, kadına yönelik şiddet, cinsiyet temelli şiddet

Abstract

Stalking is an unwanted, persistent and repeated form of behavior that includes both physical and psychological violence and provokes fear or anxiety to the target person. The purpose of this article is to present a review on stalking which is lately considered as a specific topic in violence against women literature. First of all, a broad definition of stalking from the view of diverse disciplines is explained. Then, the associations among stalking and some social psychological variables such as relationships between stalker and victim (former or current romantic partner, acquaintance and stranger stalking), stalking methods (face-to-face stalking and cyberstalking), romanticization of stalking, gender, sexism, manhood and honor culture are elaborated. Both findings of empirical studies and some future directions are covered. Later, psychological and physical health related consequences of stalking are briefly mentioned. As a general conclusion, along with a summary of research on stalking, possible future research suggestions which could be studied in Turkish culture are provided.

Keywords: Stalking, violence, violence against women, gender-based violence

Yazışma Adresi: ¹Arş. Gör., Demet Başar, MEF Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Huzur Mh., Maslak Ayazağa Cd. No:4, 34396 Sarıyer / İstanbul, basard@mef.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002-0611-1188

²Prof. Dr., Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Üniversiteler Mah., Dumlupınar Bulvarı No:1 06800 Çankaya / Ankara, nurays@metu.edu.tr, ORC-ID: 0000-0003-4984-8427

Gönderim Tarihi: 14.01.2020

Kabul Tarihi: 19.11.2020

İsrarlı takip (stalking) denilince genellikle akıl hastası bir kişinin obsesif ve korkutucu bir şekilde birini izlemesi, takip etmesi ve şiddet uygulamasını içeren film sahneleri akla gelebilir. Gerçek hayatta da buna benzer olayların yaşandığı; kadın cinayeti vakalarının %76'sında ve partner şiddeti vakalarının %67'sinde ısrarlı takibin gözlendiği görülmektedir (Logan ve Walker, 2009; McFarlane ve ark., 1999). Doğrudan fiziksel şiddet içermese de inatçı bir şekilde durmadan telefonla arama, elektronik mesajlar gönderme, fiziksel olarak takip etme, evinin ya da işyerinin önünde bekleme gibi davranışlar ısrarlı takip kapsamındadır. Cupach ve Spitzberg'in (2004) yaptığı meta analiz çalışmasına göre kadınların %26.29'u, erkeklerin %10.22'si ısrarlı takibe maruz kalmaktadır. İsrarlı takip yapanların %77'si erkek iken, %22'si kadındır. Yurt dışı bulgularına paralel olarak, Türkiye'de yapılan yeni bir tez çalışmasına (Başar, 2019) göre kadınlar ısrarlı takibe daha çok maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu gibi çalışmalara göre, ısrarlı takip her iki cinsiyeti etkilese bile, inatçı, istenmeyen ve kronik doğası ile özellikle kadınlar için hem psikolojik hem de fiziksel sorunlar yaratan bir olaydır (Korkodeiou, 2017). Bu konunun sosyal psikolojik açıdan ele alınması son derece önemlidir.

İsrarlı takip, kişilerarası ilişkilerin varlığından bu yana kendisini gösteren bir davranış biçimi olarak ifade edilmektedir (Meloy, 1999). Buna rağmen, şiddet alanında ayrı bir alt başlık olarak ele alınıp, araştırılmaya başlanması son 20 yılda olmuştur. Bu derleme, son yıllarda araştırma konusu olarak ele alınmaya başlanan ısrarlı takip kavramının farklı alanlarda, özellikle sosyal psikoloji alanında, nasıl tanımlandığını ve bu kavramın çeşitli sosyal psikolojik değişkenler ile ilişkilerini okuyucuya sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak için, ilk olarak, farklı disiplinler açısından ısrarlı takip kavramının nasıl tanımlandığı ele alınacaktır. Daha sonra, araştırmalarda ele alınış şekli ve psikoloji alanında yapılan araştırmalar ışığında ısrarlı takip tanıtılacaktır. İsrarlı takibin sosyal psikolojik değişkenler ile ilişkileri hakkında bilgi verildikten sonra ısrarlı takibin olumsuz sonuçları ele alınacaktır. Son olarak, eldeki bilgiler çerçevesinde genel bir sonuç sunulacaktır.

Bu derlemenin, konu ile ilgilenen okuyuculara ve araştırmacılara çeşitli açılardan yardımcı olabileceği düşünülmektedir: İlk olarak, kur yapma çabası, romantik ilişkiyi başlatma veya bitirme çabaları, cinsel taciz ve kadına şiddet gibi farklı kavramlar ile karıştırılabilecek olan ısrarlı takip olgusunun daha net ve anlaşılır hale gelmesini sağlayabilir. Bunun yanı sıra, günlük yaşamda birçok kişi tarafından sadece doğrudan çevrim içi eylemi kapsadığı zannedilen ısrarlı takip konusunun alan yazındaki kullanımı vurgulanabilir. Ayrıca, bu derleme yazısı uygulama alanındaki araştırmacılara kadına yönelik şid-

det farkındalığı ve şiddet konusunda kamuoyu oluşma sürecinde destek sağlayabilir. Ek olarak, bu konuda çalışmak isteyen araştırmacılara yeni araştırma konuları üretmelerinde yardımcı olabilir.

İsrarlı Takibin Tanımlanması ve Farklı Alanların Konuya Yaklaşımları

İngilizcesi "stalking" olan bu kavram "musallat olma," "takip etme," "dadanma" gibi farklı Türkçe kelimeleri çağrıştırmaktadır (Doğan, 2014). İngilizce sözlükte, hem bir avı izlemek ve gizlice yaklaşmak hem de bir kişiyi rahatsız edici bir biçimde sürekli olarak takip etmek olarak tanımlanmaktadır (Bağ, 2012; Oxford University Press, 2020). Günlük yaşamda doğrudan İngilizcesinin de kullanıldığı bu kavram bazen takipçilik sözcüğü ile ifade edilebilmektedir. Türkiye'de gündelik kullanımında birçok kişi bu kavramı sosyal medyada kişileri takip etme, detaylı inceleme, onlar hakkında bilgilere bakma gibi eylemleri içerecek şekilde kullanabilmektedir. Ancak, bu kavram basit bir sosyal medya takibinden daha farklı bir olayı kapsamaktadır. Bir kişiyi karşı istenmeyen bir biçimde saplantılı ilgi göstermek anlamını taşımaktadır (Oxford University Press, 2020). Daha sonra detaylı ele alınacağı gibi, genel olarak, belirli bir kişiye yönelik gerçekleştirilen, korkutucu, endişe verici ve yinelenen davranışlar bütünüdür (Cupach ve Spitzberg, 2004; Douglas ve Dutton, 2001; Pathé ve Mullen, 1997; Westrup ve Fremouw, 1998). Türkiye'de bazı araştırmacılar (Bağ, 2012) bu kavramı "saplantılı takip" olarak kullanmışlardır. Ancak, yakın zamanda, farklı alanlarda çalışılan bu olgu tutarlı bir biçimde "ısrarlı takip" olarak isimlendirilmiştir (Başar, 2019; Doğan, 2014). Yurt dışına paralel olarak, Türkiye'de, basında, hukukta, psikoloji, sosyoloji, kadın çalışmaları, kadın ve toplumsal cinsiyet odaklı çeşitli derneklere ve sivil toplum örgütlerinde ısrarlı takip kavramı ele alınmaya başlanmıştır.

İsrarlı Takibe Örgütsel ve Hukuksal Yaklaşım.

İsrarlı takip açısından bakıldığında, kadın ve şiddet konularına odaklanan birçok dernek ve sivil toplum örgütleri fiziksel şiddet mağduru olan veya öldürülen çoğu kadının bu eylemlerden önce ısrarlı takibe maruz kalmış oldukları bilgisine sahiptir. İsrarlı takibin özellikle kadınlar için tehlikesinin farkındadırlar (Logan ve Walker, 2009; McFarlane ve ark., 1999). Bu nedenle de ısrarlı takip konusunda bilgi vermeye ve sosyal faaliyetler yapmaya çalışmaktadırlar. Örneğin, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, ısrarlı takibe flört şiddetinin bir türü olarak yer vermiş ve kavramı aşağıdaki gibi tanımlamıştır (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2020):

"İsrarlı takip, (stalking) ayrıldığın ya da halen birlikte olduğun sevgilinin seni sürekli izlemesi ve takip etmesidir. Takip davranışı, sende korku uyandırır."

dırmayı, sana gözdağı vermeyi ve güvencesiz hissettirmeyi hedefler. Eski sevgilinin haber vermeden veya davet edilmeden evine ya da okuluna gelmesi, gittiğin yerlerde karşına çıkması, sürekli hediyeye veya çiçek alması veya göndermesi, arkadaş çevrenle iletişim kurması ve seninle ilgili bilgi almaya çalışması, senin eşyalarına zarar vermesi ısrarlı takip davranışı örnekleridir.”

Derneklerin ve sivil kadın örgütlerinin yanı sıra çeşitli ülkelerde ısrarlı takip, yasal önlem alınmasını gerektiren bir şiddet türü olarak kabul edilmiştir. Bu konuda çeşitli yasalar çıkarılmıştır. İsrarlı takibi ilk kez bir suç olarak kabul eden Amerika Birleşik Devletleri’nde bu kavram, Kaliforniya eyaletinde Rebecca Schaeffer adlı bir oyuncunun 1989’da ısrarlı takipçisi tarafından öldürülmesi sonrasında yasalara girmiştir (Coleman, 1997; Cupach ve Spitzberg, 2004; Spitzberg ve Cupach, 2003). Sonraki 10 yıl içerisinde Amerika Birleşik Devletleri’ndeki tüm eyaletlerin yanı sıra; Kanada, Avustralya, İngiltere, İrlanda, Almanya, Avusturya, Belçika, Danimarka ve Hollanda gibi pek çok ülke ısrarlı takibi önlemek için yasalar çıkarmıştır (Cupach ve Spitzberg, 2004; Doğan, 2014; Tjaden ve Thoennes, 1998).

Türk Ceza Kanunu’nda ısrarlı takip ayrı bir suç olarak tanımlanmasa da çeşitli kanunlarda adı geçmekte ve ısrarlı takip davranışları suç niteliğinde kabul görmektedir. İlk kez, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un ilk maddesinde “tek taraflı ısrarlı takip” deyimini tanımlanmış ve kadına yönelik bir şiddet türü olarak belirtilmiştir (Doğan, 2014; Resmî Gazete, 2012). Bununla birlikte ısrarlı takip içerisinde yer alan bazı eylemler farklı maddeler altında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda yer almıştır (Doğan, 2014; Resmî Gazete, 2004; Türk Ceza Kanunu, 2004). Cinsel taciz, tehdit, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, kişilerin huzur ve sükununu bozma, hakaret, mala zarar verme, iftira ve suç uydurma eylemleri bu sayılı kanunda yer alan suç eylemleridir ve mağdur için koruma tedbiri gerektirmektedir (Doğan, 2014; Gürgezoğlu, 2010). Fakat, ısrarlı takibi bu suç eylemlerinden ayıran özelliği, devamlılık içeren bir yapısının olmasıdır. Buna ek olarak, Doğan (2014) çalışmasında TCK maddelerinden bahsederken, tek taraflı ısrarlı takip tanımında, “tek taraflı” ifadesinin kullanımını eleştirmiştir ve ısrarlı takibin zaten doğası gereği tek taraflı bir aktivite olduğunun altını çizmiştir.

Türk Ceza Kanunu dışında, Türkiye’nin de imzaladığı ve onayladığı sözleşmelerden biri olan ve İstanbul Sözleşmesi adıyla bilinen Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nde ısrarlı takipten bahsedilmektedir¹ (Avrupa Konseyi, 2011; Bakırcı, 2015).

Bu sözleşmeye imza atan devletlerden biri olan Türkiye de ısrarlı takip davranışlarının cezalandırılmasını temin edecek gerekli yasal tedbirlerini alacağını onaylamıştır. İstanbul Sözleşmesi özellikle 2020 yılı başından itibaren sıklıkla tartışmaya açılan, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve şiddet mağduru kadınların korunması için eksiksiz bir biçimde uygulanmasına ihtiyaç duyulan bir anlaşmadır. Bu sözleşmede, ısrarlı takibin tanımı aşağıdaki gibi yapılmıştır (Avrupa Konseyi, 2011):

“Madde 34 – Taciz amaçlı takip

Taraflar başka bir şahsa yönelik olarak gerçekleştirilen ve bu şahsı, şahsın kendisini güvende hissetmesini önleyecek şekilde korkutacak, kasıtlı bir biçimde tekrarlanan tehditkâr davranışların cezalandırılmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.”

Türkiye’de hukuki olarak ısrarlı takibin varlığının kabul edilmesi için en az iki kez işlenmesi ya da bu eylemlerin mağdurun gündelik hayatını devam ettirmeyecek düzeyde mağdura zarar vermesi gerektiği ifade edilmiştir (Doğan, 2014). Ancak, Doğan’a (2014) göre, Türkiye’deki hukuki tanımlamada yer alan “mağdurun gündelik hayatını devam ettirmeyecek düzey” açıklamasının “mağdura psikolojik bir rahatsızlık verecek düzey” olarak değiştirilmesi yurt dışı tanımlamalarına göre daha uygun olacaktır ve daha fazla olumsuz davranışı kapsayacaktır. Uluslararası yasalarda ısrarlı takip tanımları olgunun tehdit edici ve yinelenen yapısına vurgu yapmaktadır. Örneğin, ABD’nin eyaletlerinde ısrarlı takibe karşı yasaların çoğunda mağdurun tehdit edilmesi unsurunun tanımlayıcı özellik olarak kullanıldığı görülmüştür (Spitzberg, 2002; Tjaden ve Thoennes, 1998). Ayrıca, İstanbul Sözleşmesi ısrarlı takibin tehdit edici ve korkutucu unsurlarından bahsetmektedir (Avrupa Konseyi, 2011).

Burada kısaca ele alınan dernek, toplumsal örgüt ve hukuksal bakış açısından ziyade bu makalenin ana amacı ısrarlı takip konusunun bilimsel araştırmalara dayalı olarak nasıl tanımlandığını ve incelendiğini ele almak olduğu için bundan sonraki alt başlıkta sosyal bilimlerin yaklaşımına odaklanılacaktır. Yapılan nitel ve nicel çalışmalarla bu olgunun nasıl ele alındığı, tanımlandığı ve ne tür değişkenlerle ilişkili olarak ele alındığı sunulacaktır.

İsrarlı Takibin Sosyal Bilimsel Araştırmalarda Ele Alınışı. İsrarlı takip kişiyi birçok kez takip etmek ve tehdit edici bir biçimde iletişim kurma isteği içeren davranışlar bütünü olarak ele alınmaktadır (Cupach ve Spitzberg, 2004; Mullen, Pathé, Purcell ve Stuart, 1999; Pathé ve Mullen, 1997). Bu davranışlar arasında kişinin evine, iş yerine ve okuluna davetsiz ziyaretlerde bulunmak; sosyal ortamlarda karşılaşma ve/veya kişinin ailesi, arkadaşları ile iletişime girme çabaları, kişinin ar-

¹ Makalenin kabul edildiği tarihten sonra ilan edilen Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nde İstanbul Sözleşmesi’nin Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilmesi kararı alınmıştır (Resmî Gazete, 2021).

kadaşlarından bilgi edinmeye çalışma, kişiye hediye ve çeşitli eşyalar göndermek ve kişinin mal ve mülklerine zarar vermek sayılabilir (Mullen ve ark., 1999). Buna ek olarak, takipçi kişi, ısrarlı bir şekilde durmadan telefonla arama, elektronik mesajlar gönderme, çevrim içi takiplerde bulunma gibi diğer yöntemleri de kullanabilir. Bu davranışları, istenmeyen iletişim (durmadan telefonla arama, e-posta gönderme, sosyal medya aracılığı ile ulaşma), istenmeyen fiziksel yaklaşımlar (izleme, evin önünde bekleme) ve taciz (korkutma, yalan bilgi yayma) olarak gruplayan araştırmacılar bulunmaktadır (Acquadro Maran ve Varetto, 2018; McEwan, MacKenzie, Mullen ve James, 2012). Israrlı takibi tacizden farklılaştırın şey tacizin bir kere olabilmesine rağmen ısrarlı takibin tekrarlayıcı ve istikrarlı bir şekilde devam eden davranışları veya tacizleri içermesidir (Dunlap, Lynch, Jewel, Wasarhaley ve Golding, 2015). Israrlı takip konusunda çalışan araştırmacılar, bu davranışın diğer taciz türlerinden ayrı bir şekilde ve bir suç olarak tanımlanması için belirli bir sayıda ve farklı olaylar olarak gerçekleşmesi gerektiğini belirtmektedirler (Mullen ve ark., 1999; Spitzberg, 2002). Örneğin, Breiding, Basile, Smith, Black ve Mahendra (2015) bir eylemi ısrarlı takip olarak isimlendirmek için istenmeyen davranışların ikiden fazla gerçekleşmesi gerektiğini belirtmektedirler.

Ayrıca, ısrarlı takip genellikle bir ilişkiye başlama çabası sırasında ya da bir ilişkiyi sonlandırma aşamasında oluşabilmektedir (Douglas ve Dutton, 2001; Lyndon ve ark., 2012). Bu açıdan ısrarlı takibi tanımlarken ortaya çıkan bir zorluk ise bu kavramın özellikle kur yapma, flört veya romantik ilişki arama çabasından nasıl ayrılabilirliği. Birçok durumda ısrarlı takip romantik kur yapma ve yakınlaşma çabalarının aşırıya kaçmış hali olabilir ve insan ilişkilerinde bu tür durumlarla sıklıkla karşılaşılabilir (Spitzberg ve Cupach, 2007). Romantik ilişki çabalarının ısrarlı takibe dönüştüğü hal, bireyin istemediği, rahatsız olduğu, korku ve endişe duyduğu halde, takipçinin isteklerinde ve ısrarlarında devam etmesidir (Langhinrichsen-Rohling, Palarea, Cohen ve Rohling, 2000; Spitzberg ve Cupach, 2003). Logan ve Walker'a (2009) göre ise, romantik ilişki içerisinde ısrarlı takip, genellikle taraflardan biri ilişkiyi bitirdiği halde diğerinin bitirememesi ya da bittiğinin farkında olmaması durumunda gerçekleşir. Israrlı takip eden kendi açısından gizli bir ilgi, sevgi veya kontrol etme arzusu yaşasa bile mağdur konumundaki kişi bu duyguları paylaşmamaktadır. Israrlı takibe maruz kalan kişiler bu durumdan hoşnut olmamakta, bu durumu bir flört olarak kabul etmemektedirler. Aksine, kendilerini rahatsız hissetme, korkma, kaçınma, sosyal yaşamlarını kısıtlama, telefon numaralarını değiştirme, sosyal medya hesaplarını kapatma, ad değiştirme, işlerinden ayrılma, başka bir yere taşınma ve belirli yerlere gitmeme gibi çok farklı

tepkiler vererek olayla baş etmeye çabalamaktadırlar (Pathé ve Mullen, 1997).

Özetle, ısrarlı takip, psikolojik veya fiziksel şiddet içeren, inatçı, istenmeyen ve kronik doğası ile belirli bir süre içinde devamlılık gösteren ve hedef alınan kişide korku ve endişe duyguları uyandıran davranışlar bütünüdür (Mullen ve ark., 1999; Spitzberg, 2002). İçeriğinde izleme, gözetleme, mağdur konumundaki kişinin istemediği hareketler, korkutma, ayarlanamayan bir yakınlık kurma çabası ya da fiziksel veya psikolojik saldırganlık barındırabilir (Ybarra, Langhinrichsen-Rohling ve Mitchell, 2017). Israrlı takibin tek taraflı bir davranış olduğu ve hedef alınan kişi tarafından arkadaş veya romantik bir ilişki olarak görülmediği, rahatsız edici bulunduğu ve tekrarlar içerdiği alanyazında geçen tüm tanımlarda ortak görünmektedir (örn., Dunlap ve ark., 2015).

Israrlı Takip ile Çeşitli Sosyal Psikolojik Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Israrlı takibin yalnızca bireysel hikayeden ibaret olmadığını ve bu davranışın çeşitli sosyal motivasyonlarının olduğu muhakkaktır. Bu açıdan bu konuya sosyal psikolojik yaklaşım son derece önemlidir. Bundan sonraki kısımlarda ısrarlı takip ve ısrarlı takibin algılanması ve bu konuya ilişkin tutumlar ve davranışlar ile ilişkili olabilecek sosyal psikolojik değişkenler ele alınacaktır. Israrlı takip konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde şu değişkenlerin ele alındığı görülmektedir: Israrlı takibin romantizm ile ilişkilendirilmesi, takipçinin tanındıklık derecesi, takibin gerçekleştirilme yöntemi, cinsiyetçilik, erkeksilik, namus ve cinsiyet farkı. Bu alt bölümde alanyazında çalışılmış olan bu değişkenler ele alınacak ve uygun noktalarda araştırma önerileri sunulacaktır.

Israrlı Takibin Romantik İlişki ve Romantizm ile İlişkilendirilmesi. Israrlı takip davranışlarının altında çok farklı motivasyonlar bulunabilir. Yakın ilişki arama çabası, reddedildiği halde tekrar birlikte olmayı isteme, fiziksel ve cinsel olarak mağduru çekici bulma ve öç alma bunların arasındadır (Mullen ve ark., 2006). Benzer şekilde, Spitzberg ve Cupach'a (2003) göre ısrarlı takip sevgi, kontrol etme, nefret ve kendini ifade etme çabası gibi motivasyonlara dayalı olabilir ya da öyle algılanabilir. Israrlı takibin altında yatan bu motivasyonun romantizm olarak algılanması toplumda ısrarlı takibe bakış açısını etkileyebilir. Israrlı takipçi veya olaya şahit olanlar yaşananları romantik yakınlaşma, kur yapma ve ilgi gösterme olarak meşrulaştırma çabasında olabilirler. Geleneksel cinsiyet rollerinde erkeklerin romantik tekliflerinde ısrarcı olması gerektiği algısı ısrarlı takip olayının olumlu ve risksiz algılanmasına yol açabilir. Araştırmacılar (Cupach ve Spitzberg, 2000; Spitzberg ve Cupach, 2003) birçok ısrarlı takipçinin yaptıklarını romantik açıdan meşrulaştır-

ma çabasında olduklarını bulmuşlardır. Mağdur için ne kadar dehşet verici ve korkutucu olsa bile, eski partner ısrarlı takipleri sevginin yansıması ve aşk acısı olarak algılanırsa ısrarlı takip algısı olumlu bir şekilde bürünebilir. Romantizm ısrarlı takibi özendirici hale getirebilir (Lee, 1998). İsrarlı takip davranışı gösteren kişiye sempati ve acıma duyulmasına ve hatta sevgi ve ilgiyi reddeden kişi olarak algılanan mağdura karşı olumsuz duygular beslenip, olumsuz yüklemeler yapılabilir. Örneğin, Sinclair (2012) reddeden kadının erkek katılımcılarda olumsuz duygular uyandırdığını bulmuştur. Tek taraflı bir romantizm söz konusu olsa bile romantizm ısrarlı takibi meşrulaştırabilir (Dunlap ve ark., 2015).

Yukarıdakilere ek olarak, yurt dışında olduğu gibi (Dunlap, Hodell, Golding ve Wasarhaley, 2012) Türkiye’de de romantik ilişkilerde erkeğin girişken olması ve evlenme teklifinin erkek tarafından yapılması beklenmektedir (Sakallı ve Curun, 2001). Bu açıdan bakıldığında, erkeklerin sergilediği ısrarlı takip davranışlarına göz yumulması durumu söz konusu olabilir. Ayrıca, yurt dışında ısrarlı takip daha çok yabancı ve psikolojik sorunları olan birinin korkutucu ve şiddet içeren davranışları olarak medyada yansıtılabilirken (Spitzberg ve Cadiz, 2002); Türk medyasında ısrarlı takip, korku, güç gösterisi ve şiddet içerse bile romantik ilişki, evlilik ve namus gibi konularla daha fazla ilişkilendiriliyor olabilir. İsrarlı takibe maruz kalan kadının takipçisine aşık olması ya da onunla evlendirilmesi durumu TV dizilerinde ve programlarında gözlenebilir. Bu gözlemler kişilerin ısrarlı takibe bakışımı olumlu yönde etkileyebilir. Yurt içinde bu konularda çalışmalar yapılması yerinde olacaktır.

İsrarlı Takipçinin Tanıdıklık Derecesi. Alanyazında ısrarlı takibin takipçi ve mağdur arasındaki ilişki-sizlik ya da tanıdıklık/ilişki seviyesine göre farklı algılandığı ve farklı tepkilere neden olduğu belirtilmektedir. İsrarlı takip yabancı bir kişi tarafından gerçekleşebileceği gibi, eski partner/eş veya daha önceden tanıdıklığı olan bir kişi tarafından da gerçekleşebilir (Sheridan, Blaauw ve Davies, 2003). Birçok çalışmada tanıdık, eski partner, yabancı ayrımı kullanılarak araştırmalar yapılmıştır (Dennison ve Thomson, 2000; Hills ve Taplin, 1998). Buna göre, takip türü eski partner (eş, sevgili, flört vs.), şu anki partner (eş, sevgili, flört vs.), tanıdık birisi (arkadaş, akraba, iş arkadaşı vs.) ve yabancı tarafından gerçekleştirilen ısrarlı takip olmak üzere farklı ilişki seviyelerinde ele alınabilir. Birçok araştırmacı (Cupach ve Spitzberg, 2004; Spitzberg ve Cupach, 2007; Yanowitz, 2006) en çok ısrarlı takip gerçekleştiren grubun eski partner veya şu anki partner olduğunu, daha sonra ise tanıdıkların geldiğini belirtmektedir. Örneğin, Cupach ve Spitzberg’a (2004) göre ısrarlı takip mağdurlarının %77’si failleri ile daha önceden romantik bir ilişki içinde olmuşlardır.

Üstte belirtilen bulgulara paralel olarak, ısrarlı takibe maruz kalan mağdurlar, eski partner takibini daha tehlikeli algılamışlar ve daha çok kaygılanmışlardır (Logan ve Walker, 2009; Roberts, 2005; Sheridan ve Davies, 2001). Bu çalışmalarda ifade edildiği üzere mağdur üzerinde en çok endişe uyandıran ve en uzun süren takip türü de eski partner takibidir (Logan ve Walker, 2009; Sheridan ve Davies, 2001). Eski partner takibi, kişilerin ilişki geçmişi nedeniyle, takipçinin, mağdurun kişisel bilgilerine daha kolay ulaşması ve bu yüzden daha fazla takip stratejileri kullanabilmesi nedeniyle daha tehlikeli olarak algılanmaktadır (Logan ve Walker, 2009). Bu tarz takipçiler, hedeflerine daha sık yaklaşmakta ve daha yoğun ve sık takip davranışı sergilemektedir. Daha tehditkardılar ve daha sıklıkla şiddete başvururlar (McEwan, Mullen, MacKenzie ve Ogloff, 2009; Mohandie, Meloy, McGowan ve Williams, 2006). Şu anki partnerin ısrarlı takibi çok farklı süreçleri içerebilir. Yakın ilişki devam ettiği için yaşanan takip ısrarlı takip olarak algılanmayabilir. Ancak bir partnerin diğerini devamlı olarak izlemesi, çevrim içi ortamda neler yaptığını kontrol etmesi kişide korku ve endişe yaratıyorsa bu durum da ısrarlı takiptir.

İsrarlı Takibin Gerçekleştirilme Yöntemi. İsrarlı takip tanımlanmaya çalışılırken belirtildiği gibi, ısrarlı takip yüz yüze fiziksel iletişim yöntemiyle gerçekleştirilebileceği gibi çevrim içi iletişim yöntemleri ile de (*cyberstalking*) gerçekleştirilebilir (Spitzberg, 2017). Araştırmacılar çalışmalarında hem fiziksel ısrarlı takip hem de çevrim içi ısrarlı takip (dijital ısrarlı takip) üzerinde durmuşlardır.

Fiziksel ısrarlı takip yönteminde, bireye fiziksel olarak yaklaşmayı amaçlayan davranışlar karşımıza çıkmaktadır. Bu davranışlar yukarıdaki tanımlamalarda belirtildiği gibi, kişinin evine, işyerine ve okuluna gitmek, aile ve yakın çevresine yaklaşmaya çalışmak, evine hediye göndermek, eşyalarına zarar vermek gibi davranışlar olabilir (Amar, 2007). Burada, ısrarlı takipçi, mağdura fiziksel varlığı ile bir tehdit unsuru oluşturmaktadır. Phillips, Quirk, Rosenfeld ve O’Connor’a (2004) göre cinsel taciz alanyazını ve yeni gelişen ısrarlı takip araştırmaları paralellik gösterecektir.

Çevrim içi ısrarlı takip yönteminde ise, fail çevrim içi araçları kullanarak mağduru takip etmektedir. Sürekli e-posta veya sosyal medya aracılığı ile mesaj göndermek, mağdurun bilgisayarına kötü amaçlı yazılım göndermek, mağdurun kişisel bilgilerini üçüncü şahıslar ile paylaşmak veya paylaşma ile tehdit etmek bu tür dijital takip yöntemlerindedir (Ellison ve Akdeniz, 1998; Morewitz, 2003). Faillerin genellikle partnerlerini tehdit ve kontrol etmek için kullandıkları çevrim içi yöntemlerden en sık rastlanana mağdura ait cinsel içerikli görselleri üçüncü şahıslarla paylaşma konusunda tehdit etmektir (Henry ve Powell, 2015). Bazı vakalarda, takipçiler mağdurun iletişim bilgilerini başka

çevrim içi ortamlarda paylaşmışlardır ve böylece kişiyi asıl takipçinin yanı sıra birçok kişi de taciz etmeye başlamıştır. Örneğin, ABD’de bir dijital takip vakasında takipçisinin, mağdurun telefon numarası ve ev adresini internette paylaşması ve para karşılığı erkeklerle cinsel ilişkiye girdiğini iddia etmesi üzerine, mağdur birçok rahatsız edici ve taciz içerikli telefon çağrıları almıştır (Ellison ve Akdeniz, 1998). Benzer şekilde, yine bir takipçi, mağdur kadın hakkında çeşitli bilgileri internette paylaşmış “seks yapmaya her an müsait” mesajını da beraberinde yayınlamıştır (Morewitz, 2003). Bu tür yöntemler ısrarlı takip davranışının şiddetini arttırmakta ve mağdurda çok daha ciddi düzeyde kaygı uyandırmaktadır. Çevrim içi ısrarlı takip de zorlama, baskı altına alma ve korkutma amaçlarını içermesi dolayısıyla geleneksel takip yöntemleri ile benzer motivasyonlara sahiptir. Çevrim içi ısrarlı takip, bazı durumlarda gerçek hayatta yaşanan ısrarlı takip kadar korkutucu ve zorlayıcı olabilmekte ve mağduru aynı derecede psikolojik olarak etkileyebilmektedir (Morewitz, 2003; Mullen, Pathé ve Purcell, 2002). Araştırmacılara (Veletsianos, Houlden, Hodson ve Gosse, 2018) göre, sürekli devam eden çevrim içi tacizlerin ve etiketlenmenin sonucunda bazı mağdurlar kendilerini suçlayarak ve utanç hissederek tüm sosyal medya profillerini kapatmaya yönelmektedir. Bu davranışlar sonucunda da, takipçiler mağduru kontrol altına alma amaçlarına ulaşmış olmaktadır.

Araştırmacılar üniversite öğrencilerinin çevrim içi ortamda yapılan ısrarlı takibi nasıl algıladıklarını ele almışlardır (Alexy, Burgess, Baker ve Smoyak, 2005). Bu çalışmada çevrim içi ortamda tanışılan bir kişinin ısrarlı takibini içeren bir senaryo katılımcılara verilip, senaryo ile ilgili bazı sorulara cevap vermeleri istenmiştir. Senaryo, buluşma teklifini reddettikten sonra kişiye (mağdura) ısrarlı bir şekilde e-posta gönderilmesi ve kişinin adres ve telefon bilgilerinin başka insanlara yayılması davranışlarını içermiştir. İlginç bir şekilde, katılımcıların yalnızca %29’u bu senaryoyu bir ısrarlı takip örneği olarak algılamışlardır. Öte yandan, katılımcıların büyük çoğunluğu (%90’dan fazlası) bu durumun taciz içerdiğini belirtmiştir. Yazarlar, bu farklı oranların, taciz ve ısrarlı takip arasındaki yasal farklılıkların tam olarak bilinmemesinden kaynaklanıyor olabileceğini ifade etmişlerdir.

Üniversite öğrencileri ile yapılan bazı çalışmalarda, ısrarlı takip mağdurları e-posta ile takip etmenin faillerin sıklıkla kullandığı bir yöntem olduğunu belirtmişlerdir (Alexy ve ark., 2005; LeBlanc, Levesque, Richardson ve Berka, 2001). Bu araştırmalar 21. yüzyılın başlarında henüz sosyal medyanın, 2010’lu yıllarda olduğu kadar yaygınlaşmadığı zaman dilimine ait bulgulardan oluşmaktadır. İsrarlı takip davranışı özellikle Facebook, Instagram ve Twitter gibi sosyal medya araçlarının yaygınlaşmasıyla daha ciddi boyutlara taşınmış ve ısrarlı takipçiler

için birçok imkan sağlamıştır. Örneğin, Reyns (2019) 764 üniversite öğrencisinden oluşan örnekleminde katılımcıların yüzde beşinin dijital ısrarlı takibe başvurduğunu bulmuştur. Mullen, Pathé ve Purcell (2002) gelecekte ısrarlı takip çalışmalarının daha fazla dijital vakalar içereceğini ve yaygınlaşacağını, hatta bu konunun ayrı bir araştırma alanı olarak gelişmesinin olası olduğunu ifade etmişlerdir. Fissel ve Reyns (2020), dijital ısrarlı takibin öneminin araştırmacılar, alanda çalışan uygulayıcılar ve karar vericiler tarafından yeterince kavranmamış olduğunu altını çizmişlerdir.

Toplumsal Cinsiyet Farkı. Toplumsal cinsiyet farkı açısından bakıldığında, ısrarlı takip ile ilgili konularda kadın ve erkek katılımcılar arasında farklar olduğu bulunmuştur. Kısaca bu toplumsal cinsiyet farklarını özetlemek gerekirse; kadınların daha fazla oranda ısrarlı takibe maruz kaldığı (Başar, 2019; Spitzberg ve Cupach, 2003, 2007); kadın katılımcıların erkeklere oranla daha farklı davranışları ısrarlı takip olarak nitelendirdikleri (Miglietta ve Acquadro Maran, 2016); kadınların erkeklere oranla ısrarlı takip olaylarında daha fazla korku hissettikleri (Hills ve Taplin, 1998; Magyarics, Lynch, Golding ve Lippert, 2015) bulunmuştur. Ayrıca, senaryolar verilerek yapılan bir çalışmaya (Dennis ve Thomson, 2000; Phillips ve ark., 2004) göre, kadın katılımcıların erkeklere kıyasla bu senaryolardaki davetsiz davranışları ısrarlı takip olarak adlandırma eğilimleri daha yüksektir. Kadınların erkeklere oranla ısrarlı takibi, özellikle eski partner takibini, daha ciddi bir konu olarak gördükleri bulunmuştur. Benzer şekilde, Dunlap ve arkadaşları (2012) jüri karar mekanizması kullanılarak yapılan çalışmalarda erkek katılımcıların ısrarlı takip için “suçlu” kararını daha az verdiklerini belirtmişlerdir. Kadın katılımcılar mağdurların psikolojik sıkıntılarını ve kaygı düzeylerini daha kolay saptamışlardır (Phillips ve ark., 2004). Bu durum, özellikle kadın mağdur/erkek takipçi senaryosunda kadın katılımcıların, mağdurun endişe düzeyi ile empati kurması durumunda görülmüştür. Benzer şekilde, Sinclair’in (2012) çalışmasında kadın mağdur/erkek takipçi ve erkek mağdur/kadın takipçi içeren senaryolarda erkeklerin kadınlara kıyasla daha çok mağduru suçlama ve ısrarlı takip mitlerini destekleme eğilimde oldukları görülmüştür. Bu oran, kadın mağdur/erkek takipçi senaryosunu okuyan erkekler arasında en yüksek bulunmuştur. Bu bulgulara göre, toplumsal cinsiyet değişkeni ısrarlı takibin algılanmasını, yorumlanmasını, duygu durumunu ve takipçiyi veya mağduru suçlamayı gibi farklı değişkenleri etkilemektedir.

Cinsiyetçilik. Cinsiyetçilik, kısaca, cinsiyet temelli ayrımcılıktır. Bu ideolojide cinsiyetler arasındaki sosyal ve biyolojik farklılıklar abartılarak erkeklerin ekonomik, sosyal ve politik olarak daha üstün olması gerektiği vurgulanmaktadır (Glick ve Fiske, 1996). İsrarlı takip kavramının çok benzer olduğu taciz olgusunda da (Acquad-

ro Maran ve Varetto, 2018; McEwan, MacKenzie, Mullen ve James, 2012) araştırmacılar cinsiyetçiliğin önemli bir değişken olduğunu göstermişlerdir (örn., Russell ve Trigg, 2004; Viki ve Abrams, 2002). Bu açıdan şiddetin bir türü olan ısrarlı takibin cinsiyetçilik ile ilişkili olacağı muhakkaktır. Araştırmacılar erkek baskınlığını benimsemenin ısrarlı takibin oluşabileceği ortamı yaratabileceğini ve ısrarlı takibin partner üzerinde kontrol sağlama motivasyonunu içerdiğini belirtmişlerdir (Davis, Swan ve Gambone, 2017). Geleneksel cinsiyet kalıpyargılarına sahip olan erkek katılımcılar daha çok ısrarlı takip mitleri geliştirmişlerdir (Dunlap ve ark., 2015). Benzer şekilde, Sinclair (2012) kişilerin ısrarlı takibe ilişkin tutumlarının geleneksel cinsiyet rolleri, ilişkide kadına yönelik şiddeti onaylama tutumları ve cinsiyet gibi değişkenlerden etkilendiğini öne sürmüştür.

İsrarlı takip ve cinsiyetçilik konusunda yapılan nitel bir çalışmada Caputo (2013) İtalyan gazetelerinde içerik analizi yaparak İtalyan gazetelerinin ısrarlı takibi geleneksel cinsiyet rollerinin düzenlenmesi ve korunması için yapılan bir şiddet türü olarak bulmuştur. Nitel çalışmanın yanı sıra yapılan nicel bir çalışmada (Miglietta ve Acquadro Maran, 2016) düşmanca cinsiyetçi (erkek üstünlüğünü ve kadına ilişkin olumsuz tutumları destekleyen tutumlar) ve korumacı cinsiyetçi (kadınların zayıf ve korunması gereken özellikleri nedeniyle düşük bir konumda olduğunu ılımlı bir tonda belirten, yine de cinsiyetçi tutumlar) tutumları yüksek olan kişiler, ısrarlı takipçilere daha fazla kişilik problemleri atfetmişlerdir ve bu eylemleri için faillere daha az sorumluluk yüklemişlerdir. Düşmanca cinsiyetçilikten yüksek puan alan kişiler verilen davranışları ısrarlı takip olarak görmemişler ve mağdurda oluşabilecek psikolojik etkileri fark etmemişlerdir. Batı örneklemi ile yapılmış bir diğer çalışmada da Becker (2018) çelişik duygulu cinsiyetçiliğin ısrarlı takibi meşrulaştırdığını ve önemsizleştirdiğini bulmuştur (Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik hakkında Türkçe derleme için bkz. Sakallı-Uğurlu, 2003). Türkiye’de yeni bir tez çalışmasında Başar (2019) çelişik duygulu cinsiyetçilik, namusu onaylama ile ısrarlı takip arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Bu çalışmanın bulgularına göre hem düşmanca hem de korumacı cinsiyetçilik namusu onaylama ve ısrarlı takibe ilişkin tutumlar arasında aracı değişken konumundadır. Bu bulgulara göre, cinsiyetçilik düzeyi arttıkça ısrarlı takibe ilişkin olumlu tutumlarda da artış olduğu görülmektedir.

Erkeklik ve Erkeklik. İsrarlı takip denildiğinde ilk aklı gelen bir erkeğin kadını saplantılı bir şekilde takip etmesidir. Yapılan çalışmalar erkeklerin daha fazla oranda ısrarlı takip davranışı gösterdiğini belgelemiştir (Cupach ve Spitzberg, 2004). İsrarlı takibin, genellikle bir romantik ilişkinin başlangıç veya bitiş aşamasında gerçekleştirilen olumsuz bir davranış olduğu da vurgu-

lanmıştır (Douglas ve Dutton, 2001; Lyndon ve ark., 2012). Bu bilgiler ışığında romantik ilişkilerde reddedilme, ilgi görmeme veya var olan sevginin kaybedilmesi gibi sosyal beklentilerinin karşılanmaması, erkekler için stres kaynağı olabilir ve erkekliklerine bir tehdit niteliği taşıyabilir (Eisler ve Skidmore, 1987). Romantik ilişkinin bitmesi, erkekler için erkekliklerini sorgulatan psikolojik bir travma yaratabilir (Hartman, 2017). Erkeklikleri tehdit edilen erkekler şiddete başvurabilirler (Bosson, Vandello, Burnaford, Weaver ve Wasti, 2009). Bu açılardan ısrarlı takip davranışının erkeklik ve erkeksilik ile ilişkili olacağı belirtilebilir. Kırılgan Erkeklik Kuramına (Vandello, Bosson, Cohen, Burnaford ve Weaver, 2008; Türkçe derleme için bkz. Sakallı ve Türkoğlu, 2019) göre, erkeklik zor kazanılan ama çabuk kaybedilen kırılgan bir yapıdadır. Fiziksel olarak sert ve saldırgan olmaları öngörülen (örn., Mahalik ve ark., 2003) erkekler erkekliklerini korumak ya da geri kazanmak adına daha riskli ve saldırgan davranışlar gösterebilirler (Bosson ve ark., 2009; Weaver, Vandello, Bosson ve Burnaford, 2010).

Üstte belirtilenlere benzer şekilde, bir zamanlar romantik bir ilişki içinde olduğu ve dolayısı ile üzerinde hak iddia edebileceğini düşündüğü kadının ilişkiyi sonlandırması, erkeklerin benliklerine yönelik bir tehdit oluşturabilir. Türkiye’de çokça kullanılan “adam değilsin,” “karına sahip olamadın” söylemleri ile bırakılmayı, artık sevilmemeyi kabul etmek erkeklere zor gelebilir. Bunu bir başarısızlık olarak algılayabilirler. Kadına yönelik şiddetin altında bu tür başarısızlık hissinin ve stresinin yattığı bilinmektedir (Bosson ve ark., 2009; Sakallı ve Türkoğlu, 2019). Bu bilgiler ışığında, Türkiye’de erkeklik ve ısrarlı takip konusunda çalışmalar yapılması yerinde olacaktır.

Kültür, Namus Kültürü ve Namus Kodlarını Benimseme. İsrarlı takip davranışlarını etkileyebilecek diğer birbirleriyle ilişkili değişkenler kültür, namus kültürü ve namus kodlarını benimseme olabilir. Türkiye’de yeni yapılan bir tez çalışmasına (Başar, 2019) göre ısrarlı takip ve namus kodlarını benimseme arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin hem düşmanca hem de korumacı cinsiyetçilik ile birlikte işlediği bulunmuştur. Bu çalışmada (Başar, 2019), namus kültürü olarak kabul edilen Türkiye’de namusu onaylayan bireylerin ısrarlı takibe ilişkin daha pozitif tutumlar gösterdiği bulunmuştur. Bu çalışma açısından bakıldığında, namus konusu ısrarlı takip çalışılırken ele alınması gereken önemli bir değişken olarak düşünülmelidir; çünkü namus kodlarını benimseyen erkekler, ayrılmış olsalar dahi eski partnerlerini (özellikle eski eşlerini) gözetmeyi/kontrol etmeyi isteyebilir ve hala onların namuslarından sorumlu olduklarını düşünebilirler. İsrarlı takip çalışmalarında (Miglietta ve Acquadro Maran, 2016) ısrarlı takipçinin

motivasyonlarından biri de mağduru kontrol etmek ve mağdur üzerinde bir tahakküm kurmak olarak sunulduğu için namus kültürlerinde bu durumu gözlemek daha kolay olabilir.

Israrlı takip alanında yapılan çalışmaların çoğunluğu Kuzey Amerika ve Avrupa ülkelerindeki örneklerle yapılmıştır (meta analiz çalışması için bkz. Spitzberg, 2002). Vandello ve Cohen (2003; 2008), kadına yönelik cinsiyet temelli şiddetin her kültürde gözlemlenmesine karşın kültürel farklılıkların olabileceğini vurgulamışlardır. Israrlı takip davranışının oluşumuna, sürdürülmesine ve bu davranışa tepkilere kültürel farklılıklar etki edebilir. Kültürlerarası çalışmalara göre (Sheridan, Scott ve Roberts, 2016; Sheridan, Scott, Archer ve Roberts, 2017) cinsiyet güçlendirme ölçümlerinde düşük puanlara sahip ülkelerdeki (örn., Mısır, Hindistan) kadınlar cinsel temas, ölüm tehdidi alma ve gözetleme gibi davetsiz davranışlara maruz kaldıklarını belirtirken, cinsiyet güçlendirme ölçümlerinden yüksek puana sahip ülkelerdeki (örn., İngiltere, Avustralya) kadınlar sosyal ortamlarda içki içme ve cinsel ilişki teklifi ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgulara dayanarak, hangi davranışların ısrarlı takip olarak algılandığı, ısrarlı takibin nedenleri ve ısrarlı takip mağdurlarının bu olumsuz duruma baş etme yöntemleri kültürden kültüre değişebilir. Namus kültürlerinde, erkekler ailelerindeki kadınların davranışlarından sorumludur. Ailenin ve özellikle ailedeki kadının namusunu korumak için kadına karşı şiddete başvurmak bu kültürlerde uygulanan bir pratiktir (Leung ve Cohen, 2011; Vandello ve Cohen, 2003). Vandello ve Cohen (2003) partner şiddetine ilişkin tutumların namus kültürleri ve Batı kültürleri arasında farklılıklar gösterdiğini ve namus kültüründe (örn., Brezilya) fiziksel şiddet kullanımının daha çok onaylandığını bulmuşlardır. Gelecekteki çalışmalar bu tür kültürlerarası çalışmalarla ısrarlı takibi inceleyebilir.

Şu ana kadar ele alınan bu değişkenlerin birçoğu ısrarlı takibin normal bir davranış biçimi olarak görülmesinde, meşrulaştırılmasında veya önemsizleştirilmesinde rol oynamaktadır. Alanyazında ele alınan ısrarlı takibin romantikleştirilmesi, takipçinin tanıklık derecesi, takip yöntemi, toplumsal cinsiyet, cinsiyetçilik, namus ve erkeklik gibi ana değişkenlerin yanı sıra, alanyazında empati eksikliği, öfke, uyuşturucu kullanımı, zihinsel sorunlar, aşağılama ve eleştiri gelmesi gibi kişisel unsurların ısrarlı takibin artmasına katkı sağladığını belirten çalışmalar bulunmaktadır (Cupach ve Spitzberg, 2004; Roberts, 2005; Ybarra ve ark., 2017). Sosyal psikolojik değişkenlerin yanı sıra bu tür kişisel değişkenlerin de araştırmacılar tarafından ele alınması özellikle ısrarlı takibi onaylayıcı tutumların bireysel bazda değişimi konusunda faydalı olabilir.

Israrlı Takibin Olumsuz Sonuçları

Israrlı takibin olumsuz doğası ve yapısı, ısrarlı takibe uğrayan kişilerde birçok farklı olumsuzluk yaratmaktadır. Bu olumsuzluklar duygusal/psikolojik, fiziksel ve sosyal sorunlar olarak sıralanabilir. Israrlı takip, genellikle kadınlarda olmak üzere, mağdurlarda, endişe ve korku uyandıran olumsuz bir duygu durumuna neden olmaktadır. Israrlı takibe maruz kalan kişinin yaşadığı olumsuz deneyimler ve kişilik haklarının ihlali sonucunda hissedilenler, bireylerde bazı psikolojik ve fiziksel sağlık sorunlarına yol açmaktadır (Dardis, Amoroso ve Iverson, 2017; Korkodeilou, 2017; Pathé ve Mullen, 1997). Öğrenci örneklemeleri dışında, hasta bakıcı olarak çalışanlarla yapılan bir çalışmada (Acquadro Maran ve Varetto, 2018) ısrarlı takibe maruz kalmış kadın hasta bakıcıların erkek hasta bakıcılara oranla daha fazla oranda depresyon, somatik ve bilişsel semptomlar gösterdikleri bulunmuştur. Araştırmalara göre, ısrarlı takip mağdurlarının kaygı, depresyon, çaresizlik, dehşet, kabus görme ve intiharı düşünme gibi psikolojik rahatsızlıklar yaşadıkları bulunmuştur (Kuehner, Gass ve Dressing, 2012; Korkodeilou, 2017). Israrlı takibin olumsuz sonuçları arasında kilo kaybı, kendi kendine zarar verme ve uyku problemleri gibi bazı fiziksel semptomlar da görülmektedir (Sheridan ve Lyndon, 2012). Bunların yanı sıra, mağdurlar, yalnızlık, kendini suçlama, kendini güçsüz hissetme ve kontrolü kaybetme hissi yaşamaktadır (Korkodeilou, 2017). Benzer şekilde, çevrim içi yöntemi ile yapılan ısrarlı takiplerde mağdurların uyku ve öfke problemlerinin yanı sıra, çaresizlik hissi ve kişilerarası güven sorunları yaşadığı bulunmuştur (Dressing, Bailer, Anders, Wagner ve Gallas, 2014). Fissel ve Reynolds (2020) çevrim içi ısrarlı takip mağduru katılımcıların %61'inin çeşitli sağlık sorunları ile mücadele ettiklerini ifade etmişlerdir. Bunu %51 oranla sosyal yaşamlarına (iş veya okul) uyum sağlama problemleri takip etmiştir.

Yurt dışı çalışmalarına paralel olarak, Türkiye'deki bir çalışmaya (Gürgezoğlu, 2010) göre, ısrarlı takip mağduru kadınların kaygı düzeyinin, daha önce takip edilmiş kadınlara kıyasla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Türkiye kültürü açısından düşünüldüğünde, ısrarlı takip sonucu oluşabilecek olumsuzlukların çalışılması büyük önem taşımaktadır. Örneğin, ısrarlı takibe maruz kalan kadınlar yaşadıkları bu olay sonucu hissettikleri dehşetin ve korkunun yanı sıra aile, akraba ve komşu gibi diğerlerinin olumsuz tepkilerinden de çekinebilirler; bu durumdan utanç duyabilirler. Namus kültürünü benimseyen kadınlar kendilerinin namusuna zarar gelmemesi adına ısrarlı takip olaylarını ailelerinden saklayabilirler ve sosyal destek alamayabilirler. Yaşadıkları bu durumun duyulması halinde suçlanacaklarını düşündüklerinden (örn., "dişi köpek kuyruğunu sallamazsa" atasözündeki gibi) olayı örtbas etmeye çalışabilirler ya da kendi kendilerine zarar verecek davranışlarda (örn., intihar etme)

bulunabilirler (Sakallı-Uğurlu ve Akbaş, 2013). Bu tür konuların ülkemizde çalışılması ısrarlı takip konusunda alanyazınına büyük katkı sağlayacaktır.

İsrarlı takip olayları engellenemez ise bir sonraki aşamanın fiziksel şiddet olduğunu araştırmalar gözler önüne sermiştir (Logan ve Walker, 2009; McFarlane ve ark., 1999). Fiziksel/psikolojik şiddet ve ısrarlı takip arasındaki ilişki ve aynı zamanda ısrarlı takip içerisinde şiddete başvurma olaylarının yaygınlığı birçok çalışmada incelenmiştir. Eski partnerleri (eş veya kısa ya da uzun süreli flört) tarafından ısrarlı takibe maruz kalmış kadınlarla yapılan bir çalışmada fiziksel şiddetle ısrarlı takibin bir ilişkisi olup olmadığı incelenmiştir. İsrarlı takip ile şiddet içeren tehditlerin, duygusal ve fiziksel şiddet olayları ile anlamlı bir ilişki içerisinde oldukları bulunmuştur (Mechanic, Weaver ve Resick, 2000). Bu çalışmalarla tutarlı bir şekilde, ısrarlı takip mağdurları da yaşadıkları takip olaylarının bir süre sonra fiziksel ve cinsel saldırıya dönüşmesinden korkmaktadırlar (McEwan, Mullen ve Purcell, 2007). Bunlara ek olarak, ısrarlı takibin ne kadar uzun sürdüğü bu olay sonucunda daha riskli olayların gelip geleceği hakkında bilgi vermektedir. Purcell, Pathé ve Mullen (2004) ısrarlı takip süresinin artmasının mağdura daha fazla zarar verdiğini ve daha fazla zarar verme ihtimalinin olduğunu algılanmasına yol açtığını bulmuşlardır. Bu çalışmalar ısrarlı takip davranışı, taciz ve fiziksel şiddetin eş zamanlı gerçekleşebilmekte olduğunu ve ısrarlı takibe maruz kalma durumunun diğer şiddet türlerine maruz kalma ile büyük ölçüde ilişkili olduğunu göstermektedir.

İsrarlı takip, mağdurların sosyal hayata katılımını da etkileyebilir. Devam eden ısrarlı takiplerde, mağdurlar sosyal yaşamlarında kısıtlamaya gidebilirler, işlerine ya da okullarına giderken farklı yolları tercih edebilirler, bir yere giderken yanlarında birinin olmasını isteyebilirler, kullandıkları telefon numarasını değiştirebilirler, kapı kilitlerini değiştirebilirler ve hatta evlerini taşıyabilirler (Korkodeilou, 2017; Morewitz, 2003; Pathé ve Mullen, 1997; Sheridan, Gillet ve Davies, 2002). Kısacası, mağdurlar farklı stratejiler kullanarak yaşadıkları olumsuzlukları azaltma yoluna gitmektedirler. İsrarlı takip ile baş etmek için yapılan davranışlar şu farklı alt gruplarda toplanabilir: (1) takipçiyi görmezden gelmeye çalışma veya ondan kaçınma; (2) takipçi ile yüzleşme, müzakere etme, durmasını sağlamaya çalışma, takipçiyi uyarma veya korkutma; (3) kendini koruma dersleri alma gibi farklı davranışlarla kendini güçlendirme; (4) akraba, arkadaş veya etraftakilerden yardım isteme ve destek arama. İsrarlı takibe maruz kalan kişiler genellikle bu baş etme yöntemlerinin çoğunu birlikte kullanabilir (Cupach ve Spitzberg, 2004). Ferreira ve Matos'a (2013) göre en çok kullanılan stratejiler sırasıyla arkadaş veya aile üyelerinden yardım isteme, takipçi ile yüzleşme ve takipçiden kaçınma davranışlarıdır.

Görüldüğü üzere hem fiziksel hem de çevrim içi ısrarlı takip sonucunda mağdurların duygu durumu değişmekte ve psikolojik rahatsızlıklar oluşabilmektedir. Bunun yanı sıra, mağdurların kendini suçlama eğilimleri artmaktadır (örn., Korkodeilou, 2017). İsrarlı takip sonucunda sosyal hayatlarını değiştirmek zorunda kalmakta ve kendi kişilikleri ve çevre özelliklerine göre farklı baş etme yolları kullanmaktadırlar (Cupach ve Spitzberg, 2004). Namus kodlarını benimseme eğiliminin ve cinsiyetçiliğin yüksek olduğu Türkiye'de (Sakallı-Uğurlu ve Akbaş, 2013) ısrarlı takip ile baş etme yollarının araştırılması yerinde olacaktır.

Genel Sonuç ve Öneriler

Bu makalede son yıllarda araştırmalarda kadına yönelik şiddet konuları içinde ayrı bir değişken olarak ele alınan ısrarlı takip kavramının tanımı yapılmış ve farklı disiplinlerin bu kavramı ele alış biçimleri sunulmuştur. İsrarlı takip kavramı bir kişinin istemediği halde devamlı bir şekilde eski eşi, partneri, tanıdığı ya da tanımadığı bir kişi tarafından yüz yüze iletişim şeklinde fiziksel ya da e-posta ve sosyal medya gibi farklı çevrim içi iletişim araçları ile izlenmesi, takip edilmesi sonucunda korku ve endişe duyguları yaşaması veya fiziksel şiddete maruz kalması durumudur (Mullen ve ark., 1999; Spitzberg, 2002). Kısacası, ısrarlı takibin, belirli bir kişiye yönelik gerçekleştirilen, rahatsız edici ve yinelenen davranışlar bütünü olarak tanımlandığı görülmektedir.

Sosyal bilimlerde yapılan araştırmalara bakıldığında, ısrarlı takibin hem klinik hem de sosyal açıdan çalışıldığı görülmektedir (Spitzberg ve Cupach, 2003). Klinik açıdan bakıldığında, klinik ve adli psikologlar, sağlık psikologları ya da sağlık çalışanları tarafından yapılan çalışmaların takipçinin profili, patolojisi ve psikolojik tanısı; mağdurun kaygı düzeyi ve ısrarlı takip vakalarına odaklandıkları görülmektedir (Meloy, 1996; Mullen Mackenzie, Ogloff, Pathé, McEwan, ve Purcell, 2006; Spitzberg, 2002). Ayrıca, ısrarlı takip davranışının kişilik bozuklukları, uyuşturucu kullanımı veya çocukluk travması gibi olumsuz yaşam deneyimleri ile ilişkileri ele alınmıştır (Cupach ve Spitzberg, 2004; Douglas ve Dutton, 2001). Örneğin, Douglas ve Dutton'a (2001) göre ısrarlı takipçiler diğer suçlulardan biraz daha fazla psikolojik semptomlar gösterme eğilimine sahip olsalar da, psikolojik bozukluğa sahip olma durumu ile ısrarlı takip arasında anlamlı bir korelasyon görülmemiştir. Ancak, Patton, Nobles ve Fox (2010) kaygılı bağlanma stiline sahip olma ile ısrarlı takip davranışı arasında pozitif bir korelasyon bulmuştur. Bu çalışmalara bakıldığında, klinik yaklaşımın ısrarlı takibi yapan kişinin kişilik özellikleri ve neden ısrarlı takip davranışı gösterdikleri üzerinde durduğu görülmektedir.

İsrarlı takip, makalenin ana konusu olan sosyal

yaklaşım açısından değerlendirildiğinde ise, takipçi ve mağdur arasındaki ilişki geçmişi (örn. Logan ve Walker, 2009), ısrarlı takip davranışlarının yaygınlığı, ısrarlı takibe ilişkin tutumlar (Spitzberg ve Cupach, 2003) ve ısrarlı takip ile ilgili yüklemeler (Sinclair, 2012) araştırılmakta, ısrarlı takibin cinsiyetçilik (Miglietta ve Acquadro Maran, 2016) ve namusu onaylama (Başar, 2019) gibi değişkenlerle ilişkileri hakkında çalışmalar göze çarpmaktadır. Araştırmacıların nitel (Caputo, 2013) ve nicel çalışmalar (Miglietta ve Acquadro Maran, 2016) yaptığı görülmektedir. Bu çalışmalarda genel popülasyon ve üniversite öğrencileri gibi geniş örneklemelerle (Phillips ve ark., 2004; Sinclair, 2012) ısrarlı takibe ilişkin tutumlar veya ısrarlı takip ile ilişkisi olan diğer psikolojik değişkenler incelenmektedir (Douglas ve Dutton, 2001; Miglietta ve Acquadro Maran, 2016).

Israrlı takip konusuna sosyal açıdan yaklaşan çalışmaların geneli feminist bir yaklaşımı içermektedir (Spitzberg ve Cupach, 2003). Israrlı takibin, sosyal, fiziksel ve duygusal davranış biçimleri ile mağduru, genellikle kadınları, kontrol altına almayı hedeflediği belirtilmektedir (Logan ve Walker, 2009; Stark, 2007). Spitzberg ve Cupach'a (2003) göre, feminist yazın ve şiddetle mücadele grupları ısrarlı takibi güç ilişkisi, kontrol arzusu ve ataerkillik üzerinden yorumlamaktadır. Bu bakış açısına göre, ısrarlı takip diğer ilişki şiddeti örneklerinde olduğu gibi kişi üzerinde kurulmak istenen (çoğunlukla erkeğin kadın üzerinde) kontrol mekanizmasının bir uzantısıdır. Sallan Gül'e (2013) göre, kadına yönelik şiddetin bireysel veya aile içi bir sorun olmaktan çıkarılıp toplumsal bir mesele haline gelmesinde feminizmin büyük payı vardır. Kadın hareketinin güçlenmesiyle birlikte, kadına yönelik şiddetin önüne geçmek amacıyla kadın dernekleri ve kadın sığınma evleri tüm dünyada ve Türkiye'de yaygınlaşmıştır. Bu durum ısrarlı takip konusunun sosyal ve feminist yaklaşımlarla araştırılmasının önemini göstermektedir.

Makalede ele alınan bilgiler çerçevesinde, ısrarlı takip konusuna (1) mağdur, (2) takipçi ve (3) sosyal çevre (diğerlerinin algıları ve tutumları) olmak üzere üç ana eksenden yaklaşmak mümkündür. Mağdur açısından, kişinin hangi olayları ısrarlı takip olarak algıladığı, neler hissettiği, algıladığı riskler, yaşadıklarına nasıl tepki verdiği ve içinde yaşadığı sosyal çevrenin tepkilerine ne derece önem verdiği gibi farklı konular ele alınabilir. Takipçi açısından, takipçinin bu olumsuz davranışını hangi sosyal psikolojik değişkenlerin etkilediği, takipçinin mağdura empati ile yaklaşıp yaklaşmadığı; takipçinin psikolojik sorunları ve ısrarlı takip ve diğer kadına şiddet türlerine ilişkin tutumları incelenebilir. Sosyal çevre açısından, toplumdaki insanların genel olarak mağduru ve takipçiyi nasıl algıladıkları, ısrarlı takibi nasıl algıladıkları, bu konudaki tutumları ve cinsiyetçilik, sosyal

baskınlık, namus kültürünü benimseme gibi farklı sosyal psikolojik değişkenlerin ilişkisine, özellikle Türkiye örneğinde bakılabilir.

Ayrıca, günlük yaşamda farklı yaşlarda ve farklı ilişki düzeylerinde birçok bireyin yaşadığı ısrarlı takibin nedenleri, baş etme yöntemleri ve sosyal psikolojik değişkenlerle ilişkileri Türkiye'de ele alınabilir. Avrupa ve Kuzey Amerika kültüründen farklılaşan Türkiye örneğinde (Glick, Sakallı-Uğurlu, Akbaş, Metin Orta ve Ceylan, 2016) ısrarlı takibe ilişkin tutumlar, risk faktörleri ve bu davranışın olası yordayıcıları araştırılmalıdır. Öncelikle Türkiye'de ısrarlı takip olayının hem kadın hem de erkekler tarafından nasıl algılandığı, hangi davranışların ısrarlı takip olarak görüldüğü ele alınabilir. Israrlı takip olgusunun romantizm olgusuna ne kadar yakın algılandığı ya da bu olgudan nasıl ayrıştırdığı incelenebilir. Bu tür algılamalarda namus algısı ve cinsiyetçilik düzeylerinin etkisinin ne olduğu araştırılabilir.

Romantik ilişki kalıpyargılarına paralel olarak erkeğin özellikle romantik ilişki başlangıcında ısrarlı olması ve kadına istemese de tekrar tekrar romantik ilişki teklif etmesi diğerleri tarafından olumlu algılanabilir. Bunun yanı sıra, namusun korunmasını kapsayan geleceğin benimsenmesi ile, kadınların sonlandırmak istediği ilişkinin (örn., ayrılma, boşanma) devam etmesi konusunda erkeklerin ısrarcı davranması toplum tarafından olumlu karşılanabilir. Mağdur konumdaki kadın "naz" yapıyor olarak görülüp, ısrarın devam ettirilmesi diğer bireyler (örn., aile bireyleri) tarafından bile desteklenebilir. Buna ek olarak, yurt dışındaki araştırmacıların (Spitzberg ve Cadiz, 2002) belirttiği gibi medyadaki programlar izleyicilerde ısrarlı takip hakkında farklı şemalar ve kalıpyargılar oluşturabilir. Örneğin, ısrarlı takibi sadece yabancı kişiler veya zihinsel olarak sorunlu kişilerin yaptığı algısı ya da ısrarlı takibin olağan bir romantik ilişki sürecine dahil olduğu algısı yaratılabilir. Türkiye'de yapılan TV dizilerinde erkeklerin gösterdiği ısrarlı takipler ve saldırgan davranışlar genellikle aşk ile sonuçlanmaktadır. Bu TV dizileri, eğer kadınlar sabrederlerse, ısrarlı takibin olumluya dönebileceğini ve hatta sevgiyi getirebileceğini içeren şemaları yaratabilir. Bu nedenle de bu tür davranışların daha olumlu algılanması ve meşrulaştırılması söz konusu olabilir. Bu açıardan Türkiye'de TV dizilerinin incelenmesi ve ısrarlı takibe ilişkin tutumları nasıl etkilediğinin araştırılmasında yarar vardır.

Çoğunlukla kadınların ısrarlı takibe maruz kaldığı istatistiksel bulgularla gösterilmiştir (Spitzberg, 2004). Bu durum, ısrarlı takibin genellikle kadına yönelik şiddet biçimleri içerisinde yer aldığını ve cinsiyetçilik, erkeklik ve namus gibi sosyal psikolojik değişkenlerle ilişkili olabileceğini göstermektedir. Yapılmış araştırmalara bakıldığında kadına yönelik şiddet konusunda çalışmalar

olsa da (bkz. Boyacıoğlu, 2016) Türkiye alanyazımında ısrarlı takip ile ilgili sosyal psikolojik çalışmaların yeter-siz olduğu görülmektedir. Namus kültürü olarak tanımlanan (Sakallı-Uğurlu ve Akbaş, 2013) ve cinsiyetçilik düzeyi yüksek olan (Sakallı-Uğurlu, 2003) Türkiye’de ısrarlı takip, bu olayın nasıl algılandığı ve ne yönde tutumların olduğu detaylı bir şekilde incelenmelidir. Ayrıca, erkeklik ideolojisi ve ısrarlı takip arasındaki ilişki de sosyal psikolojik bakış açısıyla çalışılabilir. Erkekler ayrılık sonrası eski eşini veya partnerini (özellikle kadın ayrılmak istedi ise) ısrarlı bir şekilde takip ederek oluşan bu tehdidi ortadan kaldırma, kontrolü ele geçirme ve güç sağlama çabası içinde olabilirler. Kısacası, erkeklerin erkeksi özelliklerine (başarılı, güçlü, kararlı) ve erkeklığine gelen bu tür bir tehdit (gücünü kaybetme, başaramama, reddedilme, kabul görmeme riskleri) onların kontrolü ele geçirip güçlerini gösterme ve erkekliklerini geri kazanma arzusu ise ısrarcı takip davranışı göstermelerine yol açabilir.

Bunun yanı sıra, namus kültürü olan Türkiye’de ısrarlı takip davranışlarının romantik ilişki kurma çabasından nasıl ayrıldığı ve eski partnerlerin ısrarlı takiplerinin namus koruma çabası ile ilişkilendirilip olumlu algılanmaması gerektiği konusunda bilgilerin topluma paylaşılması yerinde olacaktır. Farklı disiplinlerin temel ve uygulamalı çalışmaları ile bu konunun görünür hale gelmesi ve farkındalık yaratma ısrarlı takibin yapılması için sosyal normların oluşturulmasını sağlayabilir. Kültürümüze özgü olarak elde edilebilecek araştırma bulguları uygulayıcı konumdaki araştırmacılar ve çalışanlar için aydınlatıcı ve faydalı olabilir. İsrarlı takip hakkında yapılacak çalışmalar, olayın algılanması, açıklanması ve öngörülerde bulunmasını sağlayabileceği gibi, özellikle kadınların bu tür şiddetten korunması için gerekli önlemlerin alınmasında yardımcı olabilir.

Bilindiği üzere, ısrarlı takibin bir sonraki aşaması kadına fiziksel şiddet ve cinayetler olmaktadır (Logan ve Walker, 2009; McFarlane ve ark., 1999). Benzer şekilde, Türkiye’de de birçok kadın cinayetinden önce, özellikle boşandıktan sonra ailesinin yanına ya da sığınma evlerine giden kadınların eski eş/partnerleri tarafından ısrarlı takip edildikleri haberlerde yer almaktadır. Bu açıdan uygulamalı sosyal psikoloji gibi alanlarda çalışan araştırmacılar bu konuda önleyici programların oluşturulmasında ve aktif ve etkin bir şekilde işlemesinde ilgili kamu ve kuruluşlara yardımcı olabilir. Bunun yanı sıra, psikoloji alanı dışında özellikle hukuk ve politik alanlar açısından bu kavramın netleşmesi, ele alınması ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılması faydalı olacaktır. İsrarlı takibin bir şiddet olarak tanımlanması, bu şiddet davranışlarını tanımaya, önlemeye ve ileride olası ısrarlı takip mağdurlarının azalmasına yarayacaktır (Amar, 2007).

Kaynaklar

- Abrams, D., Viki, G. T., Masser, B. ve Bohner, G. (2003). Perceptions of stranger and acquaintance rape: The role of benevolent and hostile sexism in victim blame and rape proclivity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(1), 111-125. <https://psycnet.apa.org/fulltext/2002-08440-011.html>
- Acquadro Maran, D. ve Varetto, A. (2018). Psychological impact of stalking on male and female health care professional victims of stalking and domestic violence. *Frontiers in Psychology*, 9, 321. doi:10.3389/fpsyg.2018.00321
- Alexy, E. M., Burgess, A. W., Baker, T. ve Smoyak, S. A. (2005). Perceptions of cyberstalking among college students. *Brief Treatment and Crisis Intervention*, 5(3), 279-289.
- Amar, A. F. (2007). Behaviors that college women label as stalking or harassment. *Journal of the American Psychiatric Nurses Association*, 13(4), 210-220.
- Avrupa Konseyi, (2011). *Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadelede dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi*. <https://rm.coe.int/1680462545>
- Bağ, B. (2012). Bir şiddet türü olarak saplantılı takip etme hâli. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 4(1), 165-182.
- Bakırıcı, K. (2015). İstanbul Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, (4), 133-204.
- Başar, D. (2019). *Stalking as a new form of violence: Its relationship with ambivalent sexism, honor endorsement and gender-based violence attitudes* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Becker, A. (2018). *Where romance meets stalking: How heteronormative gender beliefs perpetuate stalking culture* (Doctoral dissertation). Vanderbilt University, Nashville, TN.
- Breiding, M., Basile, K. C., Smith, S. G., Black, M. C. ve Mahendra, R. R. (2015). *Intimate partner violence surveillance: Uniform definitions and recommended data elements. Version 2.0*. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control Division of Violence Prevention.
- Bosson, J. K., Vandello, J., Burnaford, R. M., Weaver, J. R. ve Wasti, S. A. (2009). Precarious manhood and displays of physical aggression. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(5), 623-634. doi: 10.1177/0146167208331161
- Boyacıoğlu, İ. (2016). Düünden bugüne Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve ulusal kadın çalışmaları: Psikolojik araştırmalara davet. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19, 126-145.

- Caputo, A. (2013). Cultural models shaping stalking: From a content analysis of Italian newspapers. *Europe's Journal of Psychology, 9*, 443-460. <http://dx.doi.org/10.5964/ejop.v9i3.604>
- Coleman, F. L. (1997). Stalking behavior and the cycle of domestic violence. *Journal of Interpersonal Violence, 12*(3), 420-432. <https://doi.org/10.1177/088626097012003007>
- Cupach, W. R. ve Spitzberg, B. H. (2000). Obsessive relational intrusion: Incidence, perceived severity, and coping. *Violence and Victims, 15*(4), 357-372.
- Cupach, W. R. ve Spitzberg, B. H. (2004). *The dark side of relationship pursuit: From attraction to obsession and stalking*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Dardis, C. M., Amoroso, T. ve Iverson, K. M. (2017). Intimate partner stalking: Contributions to PTSD symptomatology among a national sample of women veterans. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy, 9*(1), 67-73. <http://dx.doi.org/10.1037/tra0000171>
- Davis, K. E., Swan, S. C., ve Gambone, L. J. (2012). Why doesn't he just leave me alone? Persistent pursuit: A critical review of theories and evidence. *Sex Roles, 66*(5-6), 328-339. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9882-3>
- Dennison, S. ve Thomson, D. M. (2000). Community perceptions of stalking: What are the fundamental concerns? *Psychiatry, Psychology and Law, 7*(2), 159-169. <https://doi.org/10.1080/13218710009524982>
- Doğan, R. (2014). Kadına yönelik şiddetin bir türü olarak, ısrarlı takip (stalking) kavramı ve suçu. *Ankara Barosu Dergisi, 2*(2), 135-154.
- Douglas, K. S. ve Dutton, D. G. (2001). Assessing the link between stalking and domestic violence. *Aggression and Violent Behavior, 6*(6), 519-546. [https://doi.org/10.1016/S1359-1789\(00\)00018-5](https://doi.org/10.1016/S1359-1789(00)00018-5)
- Dunlap, E. E., Hodell, E., Golding, J. M. ve Wasarhaley, N. E. (2012). Mock jurors' perception of stalking: The impact of gender and expressed fear. *Sex Roles, 66*, 405-417. doi:10.1007/s11199-011-9970-z
- Dunlap, E. E., Lynch, K. R., Jewel, J. A., Wasarhaley, N. E. ve Golding, J. M. (2015). Participant gender, stalking myth acceptance, and gender role stereotyping in perceptions of intimate partner stalking: a structural equation modeling approach. *Psychology, Crime & Law, 21*(3), 234-253. <http://dx.doi.org/10.1080/1068316X.2014.951648>
- Ellison, L. ve Akdeniz, Y. (1998). Cyber-stalking: the regulation of harassment on the internet. *Criminal Law Review, 29*, 29-48.
- Eisler, R. M. ve Skidmore, J. R. (1987). Masculine gender role stress: Scale development and component factors in the appraisal of stressful situations. *Behavior Modification, 11*, 123-136.
- Ferreira, C. ve Matos, M. (2013). Post-relationship stalking: The experience of victims with and without history of partner abuse. *Journal of Family Violence, 28*(4), 393-402. doi: 10.1007/s10896-013-9501-5
- Fissel, E. R. ve Reyns, B. W. (2020). The aftermath of cyberstalking: School, work, social, and health costs of victimization. *American Journal of Criminal Justice, 45*(1), 70-87.
- Glick, P. ve Fiske, S. T. (1996). The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology, 70*(3), 491-512. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.70.3.491>
- Glick, P. ve Fiske, S. T. (2001). An ambivalent alliance: Hostile and benevolent sexism as complementary justifications for gender inequality. *American Psychologist, 56*(2), 109-118. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.2.109>
- Glick, P., Sakallı-Uğurlu, N., Akbaş, G., Metin Orta, İ. ve Ceylan, S. (2016). Why do women endorse honor beliefs? Ambivalent sexism and religiosity as predictors. *Sex Roles, 75*(11-12), 543-554. doi: 10.1007/s11199-015-0550-5
- Gürgezoğlu, E. (2010). *Takip/izlemeye ilişkin algının incelenmesi ve mağdur olan /olmayanların kaygı düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Hartman, T. (2017). Men, masculinity, and breakups: Resisting the tyranny of "moving on". *Personal Relationships, 24*(4), 953-969.
- Henry, N. ve Powell, A. (2015). Beyond the 'sext': Technology-facilitated sexual violence and harassment against adult women. *Australian & New Zealand Journal of Criminology, 48*(1), 104-118. <https://doi.org/10.1177/0004865814524218>
- Hills, A. M. ve Taplin, J. L. (1998). Anticipated responses to stalking: Effect of threat and target stalker relationship. *Psychiatry, Psychology and Law, 5*(1), 139-146. <https://doi.org/10.1080/13218719809524927>
- Korkodeilou, J. (2017). "No place to hide": Stalking victimization and its psycho-social effects. *International Review of Victimology, 23*(1), 17-32. doi: 10.1177/0269758016661608
- Kuehner, C., Gass, P. ve Dressing, H. (2012). Mediating effects of stalking victimization on gender differences in mental health. *Journal of Interpersonal Violence, 27*(2), 199-221. <https://doi.org/10.1177/0886260511416473>

- Langhinrichsen-Rohling, J., Palarea, R. E., Cohen, J., & Rohling, M. L. (2000). Breaking up is hard to do: Unwanted pursuit behaviors following the dissolution of a romantic relationship. *Violence and Victims, 15*(1), 73-90.
- LeBlanc, J. J., Levesque, G. J., Richardson, J. B., ve Berka, L. H. (2001). Survey of stalking at WPI. *Journal of Forensic Science, 46*(2), 367-369. <https://doi.org/10.1520/JFS14974J>
- Lee, R. K. (1998). Romantic and electronic stalking in a college context. *Journal of Women and the Law, 4*(2), 373-409.
- Leung, A. K. Y. ve Cohen, D. (2011). Within-and between-culture variation: Individual differences and the cultural logics of honor, face, and dignity cultures. *Journal of Personality and Social Psychology, 100*(3), 507-526.
- Logan, T. K. ve Walker, R. (2009). Partner stalking: Psychological dominance or "business as usual"? *Trauma, Violence, & Abuse, 10*(3), 247-270. <https://doi.org/10.1177/1524838009334461>
- Lyndon, A. E., Sinclair, H. C., MacArthur, J., Fay, B., Ratajack, E. ve Collier, K. E. (2012). An introduction to issues of gender in stalking research. *Sex Roles, 66*(5-6), 299-310. <https://doi.org/10.1007/s11199-011-0106-2>
- Magyarics, C. L., Lynch, K. R., Golding, J. M. ve Lippert, A. (2015). The impact of frequency of behavior and type of contact on judgments involving a criminal stalking case. *Law and Human Behavior, 39*(6), 602-613. <https://doi.org/10.1037/lhb0000151>
- Mahalik, J. R., Locke, B. D., Ludlow, L. H., Diemer, M. A., Scott, R. P. J., Gottfried, M. ve Freitas, G. (2003). Development of the Conformity to Masculine Norms Inventory. *Psychology of Men & Masculinity, 4*(1), 3-25. doi:10.1037/1524-9220.4.1.3
- McEwan, T. E., MacKenzie, R. D., Mullen, P. E. ve James, D. V. (2012). Approach and escalation in stalking. *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology, 23*(3), 392-409.
- McEwan, T. E., Mullen, P. E., MacKenzie, R. D. ve Ogloff, J. R. (2009). Violence in stalking situations. *Psychological Medicine, 39*, 1469-1478. doi: 10.1017/S0033291708004996
- McEwan, T., Mullen, P. E. ve Purcell, R. (2007). Identifying risk factors in stalking: A review of current research. *International Journal of Law and Psychiatry, 30*(1), 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2006.03.005>
- McFarlane, J. M., Campbell, J. C., Wilt, S., Sachs, C. J., Ulrich, Y. ve Xu, X. (1999). Stalking and intimate partner femicide. *Homicide Studies, 3*(4), 300-316. <https://doi.org/10.1177/1088767999003004003>
- Mechanic, M. B., Weaver, T. L. ve Resick, P. A. (2000). Intimate partner violence and stalking behavior: Exploration of patterns and correlates in a sample of acutely battered women. *Violence and Victims, 15*(1), 55-72. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.15.1.55>
- Meloy, J. R. (1996). Stalking (obsessional following): A review of some preliminary studies. *Aggression and Violent Behavior, 1*(2), 147-162. [https://doi.org/10.1016/1359-1789\(95\)00013-5](https://doi.org/10.1016/1359-1789(95)00013-5)
- Meloy, J. R. (1999). Stalking: An old behavior, a new crime. *Psychiatric Clinics, 22*(1), 85-99. doi: 10.1016/s0193-953x(05)70061-7
- Miglietta, A. ve Acquadro Maran, D. (2016). Gender, sexism and the social representation of stalking: What makes the difference? *Psychology of Violence, 7*(4), 563-573. <https://doi.org/10.1037/vio0000070>
- Mohandie, K., Meloy, J. R., McGowan, M. G. ve Williams, J. (2006). The recon typology of stalking: Reliability and validity based upon a large sample of North American stalkers. *Journal of Forensic Sciences, 51*(1), 147-155. doi: 10.1111/j.1556-4029.2005.00030.x
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (2020). Flört şiddeti. <https://morcati.org.tr/flort-siddeti/>
- Morewitz, S. J. (2003). *Stalking and violence: New patterns of trauma and obsession*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Mullen, P. E., Pathé, M. ve Purcell, R. (2002). *Stalkers and their victims* (2. Baskı). Cambridge: Cambridge University Press
- Mullen, P. E., Mackenzie, R., Ogloff, J. R., Pathé, M., McEwan, T. ve Purcell, R. (2006). Assessing and managing the risks in the stalking situation. *Journal of American Academic Psychiatry Law, 34*, 439-450.
- Mullen, P. E., Pathé, M., Purcell, R. ve Stuart, G. W. (1999). Study of stalkers. *American Journal of Psychiatry, 156*(8), 1244-1249. doi: 10.1176/ajp.156.8.1244
- Oxford University Press. (2020). Stalk. https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/stalk_2
- Pathé, M. ve Mullen, P. E. (1997). The impact of stalkers on their victims. *The British Journal of Psychiatry, 170*(1), 12-17. doi: 10.1192/bjp.170.1.12
- Patton, C. L., Nobles, M. R. ve Fox, K. A. (2010). Look who's stalking: Obsessive pursuit and attachment theory. *Journal of Criminal Justice, 38*(3), 282-290. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2010.02.013>
- Phillips, L., Quirk, R., Rosenfeld, B. ve O'Connor, M. (2004). Is it stalking? Perceptions of stal-

- king among college undergraduates. *Criminal Justice and Behavior*, 31(1), 73-96. <https://doi.org/10.1177/0093854803259251>
- Purcell, R., Pathé, M. ve Mullen, P. E. (2004). Stalking: Defining and prosecuting a new category of offending. *International Journal of Law Psychiatry*, 27, 157-69. doi: 10.1016/j.ijlp.2004.01.006
- Resmî Gazete. (2004, 12 Ekim). 5237 Türk Ceza Kanunu. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm>
- Resmî Gazete. (2012, 20 Mart). Ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>
- Resmî Gazete (2021, 20 Mart). Cumhurbaşkanı Kararı. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/03/20210320-49.pdf>
- Reyns, B. W. (2019). Online pursuit in the twilight zone: Cyberstalking perpetration by college students. *Victims & Offenders*, 14(2), 183-198.
- Roberts, K. A. (2005). Women's experience of violence during stalking by romantic partners. *Violence Against Women*, 11(1), 89-114. doi: 10.1177/1077801204271096
- Russell, B. L. ve Trigg, K. Y. (2004). Tolerance of sexual harassment: An examination of gender differences, ambivalent sexism, social dominance, and gender roles. *Sex Roles*, 50(7-8), 565-573. <https://doi.org/10.1023/B:SERS.0000023075.32252.f0>
- Sakallı, N. ve Curun, F. (2001). Romantik ilişkilerle ilgili kalıpyargılara karşı tutumlar. *Tecrübi Psikoloji Çalışmaları*, 22, 31-45.
- Sakallı, N. ve Türkoğlu, B. (2019). "Erkek" olmak ya da olmamak: Sosyal psikolojik açıdan erkeklik/erkeklik çalışmaları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 22(44), 52-76.
- Sakallı-Uğurlu, N. (2003). Cinsiyetçilik: Kadınlara ve erkeklere ilişkin tutumlar ve çelişik duygulu cinsiyetçilik kuramı. *Türk Psikoloji Yazıları*, 6(11-12), 1-20.
- Sakallı-Uğurlu, N. ve Akbaş, G. (2013). Namus kültürlerinde "namus" ve "namus adına kadına şiddet": Sosyal psikolojik açıklamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16(32), 76-91.
- Sallan Gül, S. (2013). The role of the state in protecting women against domestic violence and women's shelters in Turkey. *Women's Studies International Forum*, 38, 107-116.
- Sheridan, L. P., Blaauw, E. ve Davies, G. M. (2003). Stalking: Knowns and unknowns. *Trauma, Violence, & Abuse*, 4(2), 148-162. doi: 10.1177/1524838002250766
- Sheridan, L. ve Davies, G. M. (2001). Violence and the prior victim-stalker relationship. *Criminal Behaviour and Mental Health*, 11, 102-116. <https://doi.org/10.1002/cbm.375>
- Sheridan, L., Gillet, R. ve Davies, G. (2002). Perceptions and prevalence of stalking in a male sample. *Psychology, Crime and Law*, 8(4), 289-310. <https://doi.org/10.1080/10683160214668>
- Sheridan, L. ve Lyndon, A. E. (2012). The influence of prior relationship, gender, and fear on the consequences of stalking victimization. *Sex Roles*, 66(5-6), 340-350. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9889-9>
- Sheridan, L., Scott, A. J., Archer, J. ve Roberts, K. (2017). Female undergraduate's perceptions of intrusive behavior in 12 countries. *Aggressive Behavior*, 43(6), 531-543. doi: 10.1002/ab.21711
- Sheridan, L., Scott, A. J. ve Roberts, K. (2016). Young women's experiences of intrusive behavior in 12 countries. *Aggressive Behavior*, 42(1), 41-53. doi: 10.1002/ab.21604
- Sinclair, H. C. (2012). Stalking myth-attributions: Examining the role of individual and contextual variables on attributions in unwanted pursuit scenarios. *Sex Roles*, 66(5-6), 378-391. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9853-8>
- Spitzberg, B. H. (2002). The tactical topography of stalking victimization and management. *Trauma, Violence, & Abuse*, 3(4), 261-288. <https://doi.org/10.1177/1524838002237330>
- Spitzberg, B. H. (2017). Acknowledgment of unwanted pursuit, threats, assault, and stalking in college population. *Psychology of Violence*, 7, 265-275. <http://dx.doi.org/10.1037/a0040205>
- Spitzberg, B. H. ve Cadiz, M. (2002). The media construction of stalking stereotypes. *Journal of Criminal Justice and Popular Culture*, 9(3), 128-149.
- Spitzberg, B. H. ve Cupach, W. R. (2003). What mad pursuit?: Obsessive relational intrusion and stalking related phenomena. *Aggression and Violent Behavior*, 8(4), 345-375. [https://doi.org/10.1016/S1359-1789\(02\)00068-X](https://doi.org/10.1016/S1359-1789(02)00068-X)
- Spitzberg, B. H. ve Cupach, W. R. (2007). The state of the art of stalking: Taking stock of the emerging literature. *Aggression and Violent Behavior*, 12(1), 64-86. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2006.05.001>
- Stark, E. (2007). *Coercive control: How men entrap women in personal life*. New York, NY: Oxford University Press.
- Tjaden, P. ve Thoennes, N. (1998). *Stalking in America: Findings from the national violence against women survey*. (No. NCJ 169592). Washington, DC: National Institute of Justice, Office of Justice Programs, U.S. Department of Justice, and the Centers for Disease Control and Prevention
- Türk Ceza Kanunu, (2004, 26 Eylül). Türk Ceza Kanunu kanun numarası: 5237. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>

- Vandello, J. A. ve Cohen, D. (2003). Male honor and female fidelity: Implicit cultural scripts that perpetuate domestic violence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(5), 997-1010. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.84.5.997>
- Vandello, J. A. ve Cohen, D. (2008). Culture, gender, and men's intimate partner violence. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(2), 652-667. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2008.00080.x>
- Vandello, J. A., Bosson, J. K., Cohen, D., Burnaford, R. M. ve Weaver, J. R. (2008). Precarious manhood. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95(6), 1325-1339. <https://doi.org/10.1037/a0012453>
- Veletsianos, G., Houlden, S., Hodson, J. ve Gosse, C. (2018). Women scholars' experiences with online harassment and abuse: Self-protection, resistance, acceptance, and self-blame. *New Media & Society*, 20(12), 4689-4708. <https://doi.org/10.1177/1461444818781324>
- Viki, G. T. ve Abrams, D. (2002). But she was unfaithful: Benevolent sexism and reactions to rape victims who violate traditional gender role expectations. *Sex Roles*, 47(5-6), 289-293. <https://doi.org/10.1023/A:1021342912248>
- Weaver, J. R., Vandello, J. A., Bosson, J. K. ve Burnaford, R. M. (2010). The proof is in the punch: Gender differences in perceptions of action and aggression as components of manhood. *Sex Roles*, 62(3-4), 241-251. doi: 10.1007/s11199-009-9713-6
- Westrup, D. ve Fremouw, W. J. (1998). Stalking behavior: A literature review and suggested functional analytic assessment technology. *Aggression and Violent Behavior*, 3(3), 255-274. [https://doi.org/10.1016/S1359-1789\(97\)00023-2](https://doi.org/10.1016/S1359-1789(97)00023-2)
- Yanowitz, K. L. (2006). Influence of gender and experience on college students' stalking schemas. *Violence and Victims*, 21(1), 91-100.
- Ybarra, M. L., Langhinrichsen-Rohling, J. ve Mitchell, K. J. (2017). Stalking-like behavior in adolescence: Prevalence, intent, and associated characteristics. *Psychology of Violence*, 7(2), 192-202. <http://dx.doi.org/10.1037/a0040145>

Summary

Stalking: Definition and Its Relationship with Social Psychological Variables

Demet Başar

MEF University

Nuray Sakallı

Middle East Technical University

Stalking may appear in violent film scenes in which an obsessive, mentally ill and frightening stalker uses violence against women. Similarly, in real life, stalking is observed in 76% of women killings and 67% of intimate partner violence incidents (Logan & Walker, 2009; McFarlane et al., 1999). Persistent and repetitive actions which are unwanted by the target such as repetitively calling or sending online messages, constantly visiting the target can be considered as acts of stalking (Cupach & Spitzberg, 2004; Douglas & Dutton, 2001). A meta-analysis (Cupach & Spitzberg, 2004) revealed that 26.29% of women and 10.22% of men have been stalked in their lives. Similarly, a recent study in Turkey found that the ratio of people who have been stalked is higher in women than men (Başar, 2019). Even though both genders can be affected by stalking; the repetitive, unwanted and violent nature of stalking has negative consequences especially for women (Korkodeilou, 2017). Consequently, the aim of the present paper is to review the literature on stalking, usually taking women as victim. In this review, first of all, definitions of stalking by different disciplines are presented. Then, the associations among stalking and some social psychological variables such as romanticizing stalking, relationship status with stalker, method used for stalking, sexism, gender difference, honor, manhood, and cultural differences are discussed. Lastly, consequences and negative outcomes of stalking are presented, and then a general summary is given. This review can be useful for understanding and clarifying the description of stalking, and for showing its relationship with social psychological variables.

Definition of Stalking

Stalking has been covered by various disciplines such as law, gender and women studies, sociology and psychology as well as women organizations. In Turkish culture, the press, law, women's organizations and

other non-governmental organizations have started paying attention to stalking. Purple Roof Women's Shelter Foundation (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı) in Turkey defines stalking as a way of dating violence. Although some countries legalized stalking and specifically defined it as an offense, there is no specific legislation on stalking in Turkey, but it is mentioned in "Law to Protect Family and Prevent Violence Against Women (Law No. 6284).

From the social sciences perspective, stalking is a one-sided behavior which means it is motivated and performed by the stalker. Victims do not want to get the unwanted attention, communication or physical contact. Stalker may stalk the victim by using various ways such as following, uninvited visiting, asking friends, sending present even though the victim says this is not appropriate. The victims feel fear, sad, and depressed during the stalking events. The literature on stalking suggests that it is sometimes hard to differentiate courtship from stalking. Stalking may occur when one person seeks to start a relationship or in the process of ending the relationship (Lyndon et al., 2012). These romantic relationship efforts may transform into stalking when the behaviors become excessive and unwanted by the target and evokes fear and anxiety (Langhinrichsen-Rohling et al., 2000; Lyndon et al., 2012; Spitzberg & Cupach, 2003). Briefly, stalking may be defined as a set of repetitive behaviors directed toward a target that perceives those behaviors as unwelcome and intrusive (Acquadro Maran, & Varetto, 2018).

Relationship among Stalking and Social Psychological Variables

Stalking may be associated with various psychological variables such as associating stalking with courtship, relationship status with stalker, method used for stalking, sexism, gender difference, honor, manhood and honor endorsement.

Associating Stalking with Courtship. One of the main motivations behind stalking can be relevant to courtship. Stalkers might normalize their persistent communication efforts as romantic relationships, and affection (Mullen et al., 2006). People who observe stalking behavior may also perceive them as love, and romantic initiation acts. Gender stereotypes about romantic relationship may indicate that men have to be assertive and persistent to start and to maintain a romantic relationship (e.g., Sakallı & Curun, 2001; Spitzberg & Cupach, 2003). If stalker and observers perceive the stalking behaviors as romantic relationship, stalking behavior may continue, and the persistent efforts of men to protect and control their partners can be perceived by somehow favorable. The gender stereotypical expectations put women in such a position that even though they do not want the relationship they are perceived as “playing hard to get.” Similarly, a woman who refuses a man’s romantic proposal or leaves her partner might be perceived negatively by the society (Sinclair, 2012).

Relationship Pattern between Stalker and Victim. A stalker might have former relationship with the victim (former partner, spouse or an acquaintance) or can be a total stranger (Sheridan, Blaauw, & Davies, 2003). 77% of the stalking victims reported having a romantic relationship history with their pursuers (Cupach & Spitzberg, 2004). Researchers found that victims who have been stalked by their former partners showed high stress. Ex-partners have more access to the victim’s personal life due to their history and they can use more stalking tactics which becomes more intimidating (Logan & Walker, 2009; Roberts, 2005; Sheridan & Davies, 2001). Current partner stalking might be hard to recognize, however; when a person’s persistent efforts to control his/her partner becomes frightening it can be considered as stalking.

Stalking Methods. With regards to the methods of stalking, it can be classified into face-to-face (or physical) stalking and cyberstalking (Spitzberg, 2017). As indicated earlier, stalking behaviors may include unwanted verbal communication, harming, following, spying, waiting outside of victim’s house and school. It is also possible to observe cyberstalking behaviors such as sending frequent online messages, and revealing the private information about the target online (Ellison & Akdeniz, 1998; Morewitz, 2003). Cyberstalking also has motivation of control and creating threat, and it can be as fearful as face-to-face stalking (Morewitz, 2003; Mullen, Pathé, & Purcell, 2002). It is suggested that, in the future, stalking cases will include more cyberstalking incidents and this subject will be a specific research interest (Mullen et al., 2002).

Gender Differences. Studies show that women are subjected to stalking more than men (Başar, 2019; Spitzberg & Cupach, 2003, 2007). Similarly, women detect stalking behaviors more than men (Miglietta & Acquadro Maran, 2016). Further, intrusive behaviors are classified as stalking mostly by women (Dennis & Thomson, 2000; Phillips, Quirk, Rosenfeld, & O’Connor, 2004). As victims, women feel much more anxiety than men (Hills & Taplin, 1998; Magyarics, Lynch, Golding, & Lippert, 2015). On the other hand, men tend to hold stalking myths more than women (Sinclair, 2012). These findings show that gender difference plays an important role in recognition of stalking and attitudes towards stalking.

Sexism. Sexism is the ideology that encourages inequality between genders (Glick & Fiske, 1996; 2001). Research shows that sexist attitudes and attitudes towards gender-based violence are related. For instance, sexist people tend to endorse rape myths more than non-sexist people (Abrams, Viki, Masser, & Bohner, 2003; Chapleau et al., 2007); and they tend to blame the victim in sexual assault incidents (Viki & Abrams, 2002). Similarly, studies also show that stalking and sexism are related. People who have high hostile and benevolent sexist attitudes tend to minimize the actions of stalkers and psychological distress of victims (Miglietta & Acquadro Maran, 2016). In a recent thesis study conducted in Turkey, Başar (2019) showed that hostile sexism, benevolent sexism and gender-based violence attitudes mediated the relationship between honor endorsement and attitudes towards stalking.

Masculinity and Manhood. The literature on stalking presents that men show more stalking acts than women do (Cupach & Spitzberg, 2004). It is very easy to imagine a male stalker who follows a woman in a search for a romantic interest. Precarious manhood concept proposes that (Vandello et al., 2008; Sakallı & Türkoğlu, 2019) manhood is a hardly won but easily lost status. Men can perform dangerous and aggressive behaviors to reaffirm their manhood (Bosson, Vandello, Burnaford, Weaver & Wasti, 2009; Weaver, Vandello, Bosson, & Burnaford, 2010). In romantic relationship context, when a romantic partner or spouse leaves the man, it is possible that this situation becomes a threat to his manhood. Especially in Turkish culture men may feel and act as if they own their partners. The sayings like “you are not a man enough to have your wife, she left you” may support the arguments. They may experience the precarious manhood; and consequently, in order to regain their power, they might stalk their ex-partners obsessively to earn their attention back. Thus, stalking can be highly related with manhood ideologies.

Culture, Honor Culture & Endorsement of Honor Codes. Gender-based violence is visible in al-

most every culture but its practices and attitudes are influenced by norms and beliefs of the cultures (Leung & Cohen, 2011). There are strict gender differences and norms in honor cultures; and it can be accepted to use violence against women in the name of honor in these cultures (Vandello & Cohen, 2003). People in honor cultures might have different motivations for stalking as well as violence against women. Men might believe that they still have the right to follow or control their ex-partners even if they break up. As Miglietta and Acquadro Maran (2016) mentioned, one of the main motivations of stalker is to control the victim. In a new study conducted in Turkey (Başar, 2019), it is found that stalking is in a positive relationship with honor beliefs and sexism.

Negative Outcomes of Stalking

Stalking obviously causes many negative consequences for victims' social, psychological and physical lives. It restricts victim's social life and leads to some psychological problems such as self-blaming, depression, anxiety, loneliness, and depression (Kuehner, Gass, & Dressing, 2012; Korkodeilou, 2017). Victims of stalking might use different strategies to deal with the events such as ignoring the stalker; reasoning with the stalker (confrontation or warning); empowering themselves with self-defense techniques; and seeking help, social support, and guidance from their family or friends (Cupach & Spitzberg, 2004).

Further, if stalking continues, the next step usually is physical violence against women (Logan & Walker, 2009; McFarlane et al., 1999). When the frequencies of stalking increase the damages to women also increase (Purcell, Pathé, & Mullen, 2004). Not only psychological health but also physical health of women is affected by the stalking acts. Additions, appetite, sleep disturbances are few examples of consequences for the victims (Spitzberg & Cupach, 2007).

General Conclusion

In this article, first of all, stalking is defined by using explanations from different disciplines. Then, social psychological studies about stalking are given. The association among stalking and some social psychological variables such as gender differences, romanticizing stalking, sexism, manhood, and honor ideologies are discussed. The aim of the review paper is to raise awareness about stalking issue and make it socially visible. In social sciences, stalking has been covered from clinical or social (relational) perspectives (Spitzberg & Cupach, 2003). Clinical approach has mainly focused on the individual profile and psychological history of stalkers. They have also presented health consequences of stalking for

the victims (Meloy, 1996; Mullen et al., 2006; Spitzberg, 2002). On the other hand, in social perspective, researchers have focused on relationship patterns between the target and the perpetrator; attitudes towards stalking, and its relationships with different social motivations (Sinclair, 2012). From social perspective, stalking acts include unwanted verbal communication, unwanted attention, harming, following, spying, waiting outside of victim's house or school, sending strange gifts, persistent courtship and obsessive information seeking (e.g., Mullen et al., 1999; Ybarra, Langhinrichsen-Rohling, & Mitchell, 2017). With recent development in technology and wide use of the internet and social media, a stalker can also try to reach and bother their target via online platforms (Ellison & Akdeniz, 1998). Social perspective usually covers feminist perspective. Logan and Walker (2009) defines stalking as a result of a control mechanism over the victim. Feminist literature addresses stalking as an issue of power relations, control and patriarchy (Spitzberg & Cupach 2003). As other forms of gender-based violence or intimate partner violence, stalking is a way of expressing the dominance over a specific person (generally women). According to Sallan Gül (2013), feminist movements had significant role of recognizing domestic violence as a social issue.

Social science researchers in Turkey should examine and clarify stalker's characteristics; victim points of view (e.g., responses to stalking and perception of it); and attitudes of others toward the stalking issues. There might be many variables that may influence how Turkish people perceive stalking. For example, sexism level and honor issues may be the most important variables influencing the perception of stalking and reactions to it in Turkish culture. In addition, legal and political aspects of stalking should be clarified and necessary legal precautions should be taken. Research findings specific to our culture might be beneficial for applied researchers to create necessary prevention and intervention programs.